Scriitori contemporani, voci și tendinţe noi în literatura universală de azi.

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

Traducerea acestei cărţi a beneficiat de sprijinul financiar oferit de

Şión, *Mánasteinn. Drengurinn sem aldrei var în*

Copyright Şión 2013

Published by agreement with Licht & Burr Literary Agency

© 22020 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Meci de fotbal al echipei Georgia Tech în timpul gripei spaniole (fotografie de Thomas Carter, 1918); Muggur (fotografie de Magnús Ólafsson, 1910 – 1920); e merrydolla/Depositphotos.com (colaj)

www.*polirom.ro*

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, al. B3A, sc. 1, el. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

SJÓN

Mănasteinn. Băiatul care n-a existat niciodată / Şión; trad. din Ib. islandeză şi note de Ovio Olaru. – Iaşi: Polirom, 2020
ISBN: 978 – 973 – 46 – 8292 – 8
I. Olaru, Ovio (trad.) (note)
821.113.3
Printed in ROMÂNIA
Sjon
Mánasteinn
Băiatul care n-a existat niciodată
Traducere din limba islandeză şi note de Ovio Olaru
POLIROM
2020

Să alunec în umbra ta la adăpostul nopţii.

Să-ţi urmăresc paşii, umbra la fereastră.

Umbra de la fereastră e a ta, nu a alteia, eşti tu.

Nu deschide fereastra în spatele perdelelor căreia te mişti.

Închide-ţi ochii.

Aş *vrea să-i închid cu buzele.*

Dar fereastra se deschide şi briza, briza care balansează bizar flacăra şi steagul, îmi acoperă fuga cu mantia ei.

Fereastra se deschide: *nu eşti tu.*

Ştiam de la bun început.

Robert Desnos, „La adăpostul nopţii

I

(12 – 13 octombrie 1918)

Seara de octombrie e liniştită şi răcoroasă. Din depărtare se aude duduitul unei motociclete. Băiatul îşi înclină capul, să poată distinge mai bine sunetul. Îşi ţine capul nemişcat, estimând distanţa, încercând să-şi dea seama dacă motocicleta se apropie sau se îndepărtează, dacă e condusă pe drum drept, pe hârtoape sau pe teren mlăştinos, sau dacă urcă pe panta stâncoasă de pe latura dealului unde se află oraşul.

Bărbatul din faţa băiatului aflat în genunchi geme

încet. Cu spatele lipit de peretele stâncos, pare că s-a unit cu propria-i umbră, că s-a făcut una cu stânca. Bărbatul geme din nou, mai tare şi mai frustrat, împingându-şi coapsele astfel încât penisul lui erect să intre mai adânc în gura băiatului.

Băiatul expiră pe nas, sugând penisul mai tare şi reluându-şi mişcarea ritmică din cap. Dar o face mai încet şi mai silenţios ca înainte, lăsând glandul să i se frece de cerul gurii şi înfăşurându-şi limba în jurul întregului organ. Astfel, le poate face pe ambele deodată: să i-o sugă şi să asculte. Se pricepe să identifice modelul motocicletei după sunetul pe care îl scoate. Nu sunt, fireşte, foarte multe motociclete în ţară, dar bărbaţii se adaptează, modificându-le după capul lor astfel încât să obţină cât mai multă putere de la ele. Asta ar putea fi o motocicletă Indian, sunetul e mai puternic decât al unui Harley-Davidson.

Închide ochii. Da, e un Indian, şi nu orice Indian. Pentru asta a învăţat el sunetele motocicletelor, ca să o poată distinge pe asta de toate celelalte, iar acum e convins că motocicleta se apropie şi că urcă panta spre margine. Nu va dura mult până va ajunge în vârful dealului, unde pământul se surpă brusc în marginea estică, sub care se află stânca şi el însuşi în genunchi, ţinându-l pe acest „domn în gură.

Bărbatul se mişcă în răspăr cu mişcările capului băiatului, ceea ce îl atenţionează pe băiat că e pe cale să termine. Îi ia penisul în mână şi, în timp ce i-l suge, îl freacă tare, în ritm cu sunetele motorului, strângând mai vârtos când motocicleta accelerează şi cântă.

Are efectul scontat. Bărbatul se împinge mai tare cu spatele în stâncă. Vorbe de neînţeles îi ies printre dinţii încleştaţi, fragmente din orgia ce i se derulează în minte.

Huruitul tot mai puternic al motorului, împreună cu mişcările capului şi ale mâinilor, îl excită şi pe băiat. Şi, în ciuda faptului că intenţionase să se cruţe în această seară,

nu se poate abţine să-şi strecoare mâna rămasă liberă în buzunarul pantalonilor şi să şi-o frece în ritmul în care îl satisface pe bărbat.

Un sunet infernal se aude de sus, de pe margine. Bărbatul geme acum frenetic, aproape acoperind duduiturile motorului.

„O să plece?”

Întrebarea îi fulgeră prin cap. Dar răspunsul nu se lasă mult aşteptat, fiindcă penisul bărbatului i se întăreşte brusc în gură. îl strânge cu degetele de rădăcină şi se fereşte de mâna bărbatului, care bâjbâie după ceafa lui, încercând să se împingă şi mai tare în el. Băiatul îşi eliberează strânsoarea, astfel încât sperma bărbatului ţâşneşte direct pe frunzele uscate ale micii sălcii care aşteaptă trecerea iernii.

Motocicleta frânează brusc la buza stâncii. Bucăţi de pământ şi pietricele cad peste cei doi. Cu un geamăt înăbuşit, bărbatul se desprinde de stâncă cu tot cu umbră. Începe să-şi încheie nasturii prohabului cu mâini tremurânde, căutând din ochi o scăpare. Băiatul se ridică în picioare şi se postează în faţa bărbatului. E cu un cap mai înalt decât el. Bărbatul îi aruncă în faţă o bancnotă mototolită, fără să-i adreseze vreun cuvânt, şi porneşte grăbit în direcţia oraşului. Băiatul netezeşte bancnota, rânjeşte, sunt două, tocmai a primit cincisprezece coroane.

Deasupra lui, pe stâncă, motorul motocicletei Indian se opreşte.

Se aşterne tăcerea.

Îi

Ea se iveşte pe marginea stâncii precum o zeiţă răsărită din adâncul mării, prefigurată pe fundalul cerului aprins de vulcanul Katla, o fată cum nu e alta, îmbrăcată într-un combinezon negru de piele care scoate la iveală tot ceea ce ar trebui să ascundă, purtând mănuşi negre şi o cască rotundă pe cap, ochelari de motociclist şi o eşarfă neagră peste gură şi nas.

Fata îşi trage-n jos eşarfa şi îşi ridică ochelarii de pe

cască. Buzele îi sunt roşii ca sângele. Ochii daţi cu rimel îi fac pielea pudrată să pară mai albă decât albul însuşi.

Sólborg Guðbjömsdóttir, Sóla Guðb…

Băiatul şoptește:

— Ştiam eu!

Apoi buzele lui rostesc numele dublului ei:

— Musidora…

*

A trecut mai bine de un an de când a descoperit-o pe fată. Ca şi cum, pentru o secundă, ochii lui au căpătat raze X şi i s-a permis să o vadă aşa cum era cu adevărat.

Ştiuse cum o cheamă, unde locuieşte, cu cine umblă, ce fel de om este – erau de aceeaşi vârstă, iar într-un oraş cu alţi cincisprezece mii de locuitori, oamenii de aceeaşi vârstă nu pot evita să se cunoască – dar oamenii de genul ei aparţineau unei lumi inaccesibile lui, mult deasupra stratului social din care făcea parte. Nu îi acordase mai multă atenţie decât altora de teapa ei.

Făcuse descoperirea în timpul matineului de sâmbătă la Cinematograful Vechi, când se dăduse filmul *Vampirii*. Îşi ocupase locul obişnuit, enervat de şoaptele şi foiala grupului de tineri de vârsta lui care ocupau locurile mai bune din faţă. Dar tocmai când era pe punctul de a le striga să tacă odată – oamenii veniseră la cinema să se bucure de film, nu să asculte cum se giugiulesc copiii orăşenilor bogaţi –, a auzit-o pe una dintre fetele din grup zicând că s-a săturat să le strice celorlalţi vizionarea.

Şi când fata s-a ridicat în picioare să plece, s-a întâmplat. În secunda în care umbra ei a fost proiectată pe ecran, ea şi fata din film s-au suprapus. A privit în jur, iar lumina proiectorului a aruncat chipul Musidorei peste al ei.

Băiatul a îngheţat în scaun. Erau absolut identice.

*

Atunci băiatul aude de sus, de pe marginea stâncii:

— Mână Steinn Karlsson, ştiu că eşti acolo!

Se strecoară mai adânc printre sălcii.

Fata scoate din buzunarul combinezonului o eşarfă roşie, pe care o aruncă de pe stâncă, urmărind-o cum pluteşte încet spre pământ. Aşteaptă puţin. Dar când devine clar că băiatul nu vrea să se arate, fata pufneşte în râs şi se răsuceşte pe călcâie.

Porneşte motocicleta şi se îndepărtează.

Băiatul iese din ascunzătoare. Ridică de pe jos eşarfa roşie şi şi-o duce la faţă. Materialul e mătăsos şi încă păstrează căldura corpului fetei. Miroase dulce şi feminin.

— Ah, Sóla Guðb…

III

Băiatul porneşte spre casă prin terenul mlăştinos. Când se apropie de zona locuită, face un ocol spre vest, înconjurând dealul Skólavörð şi luând-o pe strada Njarðar, astfel încât nimeni să nu-şi poată da seama din ce direcţie vine.

Când ajunge în capul străzii, se opreşte în dreptul zidului nordic al Muzeului Einar Jónsson şi aruncă o privire după colţ. Deşi e trecut de miezul nopţii, pe deal sunt încă destul de mulţi oameni, adunaţi să vadă erupţia vulcanului Katla; beţivi, universitari cu binocluri, poliţişti, reporteri, trei femei, un poet cu o butelcuţă, muncitori zilieri şi alţi vagabonzi ca el.

Adunarea e lipsită de agitaţia caracteristică grupurilor care se formează după asfinţit – nu izbucneşte niciun urlet, nu răsună niciun cântec. Discutând cu glasuri scăzute, oamenii se holbează la spectacolul de lumini dinspre răsărit, acolo unde erupţia colorează noaptea în roşu-oranj, roşu, roşu-violet, roşu-închis, explodând pe cerul nopţii în albastru gazos şi galben pal.

Băiatul îi priveşte de la distanţă. De unde stă, nu poate vedea ce văd ei. Scoate eşarfa roşie din buzunar. Materialul lucios îi alunecă printre degete ca mercurul, roşu ca buzele ei, roşu ca motocicleta ei roşie, roşu ca sângele lui clocotitor.

Şi culoarea roşie a eşarfei e singura culoare ce

contează pentru el, lumea lui întreagă e roşie.

Băiatul urcă scara spre mansarda unei case cu trei etaje de pe strada Miðstræti, unde locuieşte împreună cu sora străbunicii lui. Mansarda e simultan bucătărie, sufragerie şi două dormitoare. Îşi croieşte drum spre pat, potrivindu-şi paşii după respiraţia regulată a bătrânei.

Se mişcă prin mansardă fără să facă vreun zgomot şi se întinde la somn. Îşi înfăşoară eşarfa în jurul gâtului, cu toate că bătrâna i-a spus de multe ori că e moarte sigură să dormi cu ceva la gât. A auzit multe poveşti despre oameni care s-au spânzurat în somn.

Dar băiatul are deja şaisprezece ani şi face ce vrea. Dacă vrea să se spânzure cu eşarfa care păstrează mirosul fetei de pe motocicletă, Sóla Guðb… asta va face.

Dimineaţa visează cu „domnul” din seara precedentă.

Îi pare că vede un dormitor cu pereţii tapetaţi în roz şi perdele de catifea. În dormitor tronează un pat bogat ornamentat, cu perne pufoase şi o plapumă groasă. Pe peretele de deasupra tăbliei atârnă un tablou cu rame aurite, care înfăţişează o fermă cu acoperiş vegetal, aflată la poalele unui munte înalt cu patru creste şi cu un râu curgând în prim-plan. Băiatului i se pare că seamănă cu ferma unde a trăit cu mama lui până când ea a murit şi el a fost trimis de-acolo.

„Domnul” intră în încăpere. Îşi scoate cămaşa de noapte, şi-o pune pe spătarul unui scaun şi se urcă în pat lângă băiat. Apoi se întoarce spre tablou şi îşi trece un deget peste rama aurită. Tabloul alunecă puţin într-o parte, ca uşiţa unui panou, dezvăluind un compartiment secret. În compartiment se află o cutie de mărimea unei navete de bere. Bărbatul scoate cutia din compartiment, o aşază pe noptieră şi o deschide. Înăuntru se află un cap de om cu păr roşu, cârlionţat. Băiatul îşi recunoaşte în el propriul cap.

„Domnul41 se întinde la loc în pat, ia capul băiatului din cutie şi îl aşază pe perna alăturată, trăgându-i plapuma până la bărbie. Ochii capului se deschid.

De pe pernă, băiatul îşi vede propriul corp stând la picioarele patului, îmbrăcat la patru ace, dar decapitat.

Capul lui începe să râdă, corpul i se scutură de râs.

II

(19 – 20 octombrie 1918)

Iv

În capitala Islandei există două cinematografe, Cinematograful Vechi şi Cinematograful Nou. Se proiectează filme în fiecare zi, unul sau două în fiecare zi lucrătoare şi trei în fiecare duminică. Fiecare proiecţie durează între o oră şi două ore şi jumătate, dar în ultima vreme filmele au devenit atât de lungi, încât uneori trebuie să fie proiectate în două seri consecutive.

Băiatul merge la toate filmele aduse din străinătate. De obicei, merge la ambele cinematografe în aceeaşi zi şi vede majoritatea filmelor de câte ori poate.

A văzut primul film la cinema în toamna lui 1913, când avea unsprezece ani. În prima zi de vară a acelui an, pastorul Friðrik, binefăcătorul băieţilor din Reykjavík, fondase în cadrul Asociaţiei Tinerilor Creştini un grup cu numele de Varegii, gândit după modelul cercetaşilor din străinătate. Vestea a ajuns la urechile bătrânei, care, graţie legăturii ei cu omul Bisericii – ea şi mătuşa pastorului dormiseră în acelaşi pat timp de o iarnă pe când erau servitoare –, l-a rugat să îl accepte în grupul Varegilor pe nefericitul orfan care îi fusese dat în îngrijire în urmă cu cinci ani.

Bătrâna zicea că nu are mai mult habar decât alţi oameni de la ţară despre cum se creşte un copil la oraş, băiatul e retras şi se află la acea vârstă când, dacă nu se intervine, se va alătura grupurilor de copii sălbăticiţi care vagabondează pe strada mare, râzând ca porcii, aruncând cu bălegar după oameni şi sărind în faţa bicicliştilor. Sau, şi asta i se părea mai probabil, va sfârşi în mansardă, din moment ce e atât de ciudat, încât, în loc să iasă la joacă cu colegii de şcoală, prefera să stea acasă toată ziua cu ea şi să fumeze.

Cam aşa ceva o auzise băiatul pe bătrână povestindu-i pastorului pe când aştepta în hol mestecând bomboane.

Când bătrâna şi-a încheiat discursul, l-au chemat şi pe băiat în biroul pastorului. Acolo s-au măsurat din priviri, băieţandrul firav şi impunătorul lider al tineretului. După ce s-au studiat un timp, pastorul a spus:

— Are stofa. E promiţător. îl iau.

Apoi şi-a mângâiat barba atent îngrijită şi a adăugat:

— Dar va trebui să renunţe la fumat.

A fi Vareg s-a dovedit extraordinar de plicticos. În grup i-a descoperit pe aceiaşi băieţi de la şcoală; la fel ca acolo, şi aici îl evitau. Tot ce conta era să fii băiat bun şi să te pui bine cu băieţii care conduceau brigada în timpul exerciţiilor menite să le sporească bărbăţia şi tăria minţii. Cel mai suportabil i se părea când se îmbrăcau în uniforma gărzii Varege, croită pentru bărbaţii de altă dată, cu tunică alb-albastră, capă roşie şi şapcă albastră cu roşu. Îi plăcea uniforma nu numai fiindcă îl încânta să-şi lase capa să-i fluture în jurul şoldurilor, ci şi pentru că, purtând-o, era ca şi cum devenea cu totul altcineva.

Apoi, în prima zi de iarnă, proprietarul Cinematografului Vechi i-a invitat pe Varegi la premiera filmului *Banda „Mănuşa Albă”* cu condiţia să vină îmbrăcaţi în uniforma de

defilare.

Acea noapte a fost prima când băiatul şi-a amintit că a visat.

Vizitele la cinema ale Varegilor nu s-au repetat, iar el nu s-a mai dus la întâlnirile lor. S-a înţeles cu bătrâna ca, în loc să se reapuce de fumat, să i se dea voie să meargă la cinema.

Iar acum, băiatul trăieşte în filme. Când acestea nu se derulează în faţa ochilor lui, şi le derulează singur în minte.

Când doarme, visează variaţii ale filmelor văzute, unde evenimentele sunt întreţesute cu fire din propria-i

viaţă.

Dar încă nu a visat-o pe Sóla Guðb…

1. *Main de fier contre la bande aux gants blanes* (1912), film franţuzesc în regia lui Léonce Perret.

Băiatul STĂ şi pierde vremea pe trotuarul din fata Hotelului Islanda. Tocmai a ieşit de la fii

9 9

mul lui Chaplin, care a fost proiectat la Cinematograful Nou, iar acum aşteaptă să intre la *Fatty în bucluc*, care va rula de la ora opt la cinematograful de pe partea opusă a pieţei. Ambele cinematografe ale oraşului nu dau decât comedii ieftine, probabil fiindcă astăzi are loc un referendum cu privire la independenta fată de Danemarca şi fiindcă viaţa ar

trebui să fie distractivă. Nu că asta l-ar afecta cu ceva pe băiat, de vreme ce, la fel ca toţi oamenii sub patruzeci de ani, el nu are încă drept de vot, dar poznele lui Chaplin şi ale lui Fatty nu ţin de vârstă; se poate râde la ele fără probleme şi a douăzeci şi treia oară.

La hotel domneşte voia bună, ca întotdeauna când se află un vas de croazieră în port.

Vaporul cu aburi *Botnia* a acostat la ora cafelei, aducând oameni şi marfa direct din Copenhaga. Bărbaţi şi femei de vază intră şi ies din holul *y*! *y* unde se afla recepţia hotelului, limbi străine plutesc în aer împreună cu mirosul fumului albastru de ţigară şi trabucuri, cunoscătorii într-ale modei din oraş au venit să tragă cu ochiul la croielile străine, iar în sala de mese se aude o placă nouă-nouţă la gramofon. Dar acestui festin pentru simţuri i se alătură lătrat de câini, nechezat de cai, sunetul harnaşamentelor smucite, strigăte de „ho, ho, ho”, iar grămezi calde de bălegar proaspăt lăsate în urmă de caii de povară ai oamenilor veniţi de peste munţi scot aburi în răcoarea serii.

Dar ar fi nedrept să spunem că băiatul pierde vremea degeaba pe trotuarul din faţa hotelului. El se distrează

analizând viaţa din jur cu o atenţie dobândită din vizionarea a cel puţin cinci sute de filme, unde fiecare expresie, fiecare gest, fiecare privire şi fiecare postură sunt încărcate de sensuri şi indicii asupra vieţii interioare şi intenţiilor personajelor, fie ele bune sau rele. Da, citeşte comportamentul tuturor oamenilor ca într-o carte deschisă – cum se poartă în grupuri restrânse sau largi, relaţia lor cu orice lucru imaginabil, mişcările lor în tot felul de locuri, pe stradă, la ţară sau la oraş –, căci jocul exagerat şi rudimentar al actorilor a făcut ca toate astea să i se sedimenteze mai bine în minte.

Băiatul e foarte atent la grupul de bărbaţi tineri care zăbovesc la intrarea hotelului. Cu toate că sunt îmbrăcaţi la patru ace, în speranţa că li se va da voie în restaurant, descoperă printre ei trei foşti membri ai grupului Varegilor, în prezent studenţi la Colegiul de Inginerie Marină, îi aude povestind că echipajul de pe *Botnia* s-a îmbolnăvit de aceeaşi gripă care a devastat ţara vara trecută şi că vasul va rămâne în port până când se vor găsi oameni noi să-l înlocuiască. Băiatul cunoaşte boala din proprie experienţă. Zăcuse ca un câine timp de cinci zile, cu dureri de cap şi febră mare, răcit şi deranjat la stomac, şi ratase proiecţia filmelor *Din jurnalul de poliţie newyorkez* şi *Casa de oaspeţi „Bufniţa neagr*a'.

Spre nefericirea lui, niciunul din ele nu a mai fost proiectat vreodată după aceea.

Unul dintre tinerii studenţi le arată camarazilor lui inelul pe care îl poartă pe degetul mic al mâinii stângi, un inel de argint cu piatră neagră. L-a primit în dar de la sora lui, care tocmai s-a întors din Danemarca după şase luni de pension în Odense. Îşi întinde mâna spre lumina lămpilor cu gaz de la intrarea în hotel, făcând piatra să strălucească. Şi camarazii o admiră. Apoi tânărul sărută piatra şi exclamă: Sor-mea e cea mai bună! Păcat că nu îi va însoţi în seara asta, e încă moleşită de voiaj.

Clopotele catedralei bat de opt ori.

Grupul de prieteni intră în hotel.

Băiatul o ia la fugă de-a lungul pieţei: proiecţionistul de la Cinematograful Vechi e punctual precum soarele.

vi

— Moonstone …

Băiatul scoate un sunet nedumerit. Bărbatul arată înspre el:

— *Your name*, *Mână Steinn*, *Moonstone*…

Repetă cuvintele şi îi imită accentul:

— Mun-ston…

Bărbatul dă din cap cu seriozitate:

— *Yes*, *you are*…

Băiatul îşi traduce cuvintele în cap: „Da, tu eşti”. Să fie, oare, engleza o limbă atât de simplă, încât se potriveşte cu islandeza cuvânt cu cuvânt? Poate că o va învăţa tocmai aşa, începând cu acele cuvinte cu formă identică şi repetându-le îndeajuns de des.

1. Numele personajului este Mână Steinn, care s-ar traduce prin „Moonstone” în limba engleză sau „Piatra lunii” în limba română.

Arată cu degetul spre bărbat.

— Iur neim…

Bărbatul râde:

— *Its none of your business*…

Devine din nou serios şi îşi trece degetele prin părul de un roşu închis al băiatului.

— *Auburn moon*, *harvest moon*…

Asta cere mult mai mult decât e dispus băiatul să investească în învăţarea unei limbi străine.

9

Totuşi nu se poate abţine şi spune:

— Oburn mun, nan af lor biznis…

Îi zâmbeşte bărbatului, îi ia mâna de pe capul lui şi şi-o pune între picioare. Se află amândoi sub pătură, în patul bărbatului, la hotelul Islanda.

Bărbatul se întoarce cu spatele la băiat, se împinge în trupul lui fierbinte şi-i ghidează penisul erect înăuntru.

*

Spring turns to Autumn over night
În Flanders field.
Before its time the corn is cut.
Your auburn hair.
A harvest mea! by ravens pluck'd.
(din *Billy*, autor necunoscut, 1915)
*

După ce filmul cu Fatty s-a încheiat, băiatul şi-a mai pierdut vremea prin centrul oraşului, ajungând în dreptul ferestrei luminate a cafenelei Skjaldbreið.

Un străin era aşezat la o masă înăuntru, citind o carte printr-un pince-nez. Era un bărbat pe la treizeci de ani şi pe băiat îl fascinau mustaţa lui blondă în furculiţă şi părul cârlionţat. După câteva momente, bărbatul şi-a dat seama că este privit. Şi-a lăsat cartea jos şi s-a uitat în jur. Când a dat cu ochii de faţa băiatului la fereastră, a pălit şi s-a ridicat în picioare.

Băiatul l-a aşteptat afară, pe strada în beznă, cu spatele la cafenea, lăsându-l pe bărbat să ajungă aproape de el înainte de-a se întoarce. Bărbatul i-a întins o mână tremurătoare, ca şi cum nu ar fi crezut că băiatul e de pe această lume:

— Billy?

După ce băiatul s-a strecurat pe fereastra camerei de hotel a bărbatului şi cei doi au început să se dezbrace, bărbatul şi-a scos piciorul de lemn fixat cu o curea de piele de coapsa dreaptă.

Băiatul nu mai văzuse niciodată un asemenea dispozitiv şi l-a studiat cu atenţie pe toate părţile înainte ca bărbatul să i-l ia din mână, agăţându-l de piciorul patului. L-a tras apoi pe băiat lângă el, sub pătură.

— *Moonstone*…

III

(31 octombrie – 1 noiembrie 1918)

vii

Oamenii din Reykjavík abia mai vorbesc şi despre altceva în afară de „gripa spaniola, despre care se

bănuieşte acum că a fost adusă în Islanda la bordul vasului *Botnia*.

Telegrame din Copenhaga informează că boala a făcut ravagii acolo şi că e comparabilă cu epidemia de holeră care a distrus oraşul în 1853. În acelaşi timp, articole publicate în ziarele din Reykjavík conţin declaraţii ale unor respectaţi medici danezi, care susţin că simptomele bolii nu par mai serioase decât cele întâlnite la gripa obişnuită şi că nu există niciun motiv de-a apela la măsuri de prevenţie drastice şi scumpe, din moment ce rata mortalităţii se află în limite acceptabile. Autoritatea pentru Sănătate Publică a Islandei susţine această poziţie şi sfătuieşte populaţia să ia aceleaşi măsuri pe care le-ar lua în mod normal în cazul epidemiei anuale de gripă. Unele voci susţin că epidemia nu ar trebui luată deloc în seamă, în ciuda lamentaţiilor danezilor, care se lasă conduşi de alte legi decât urmaşii islandezi ai lui Egill Skallagrimsson[1].

Dar cu fiecare zi care trece fără intervenţia guvernului, din ce în ce mai mulţi cetăţeni sunt cuprinşi de aceleaşi simptome precum cele descrise în ştirile parvenite din Danemarca şi care afectează mica naţiune europeană. Iar acestea sunt, printre altele, pneumonie acută, toropeală, cădere nervoasă şi febră.

A auzit-o pe bătrână citind toate acestea cu voce tare din numere din *Morgunblaðið*, ziare pe care le primeşte la sfârşitul fiecărei săptămâni de la proprietarul care locuieşte la parter, după ce el le-a terminat de citit. Îi purtase de grijă cu atâta bunătate acestui om pe când era copil, încât o invitase acum, când deja nu mai lucra, să locuiască fără să-i plătească chirie în mansarda casei lui. Iar când băiatul i-a fost dat femeii în îngrijire, proprietarul n-a avut nimic împotrivă ca el să locuiască acolo cu ea. Şi asta în ciuda faptului că bărbatul e *socialist*, împreună cu toţi ai lui, cum zice bătrâna de fiecare dată când familia de

1 Poet și războinic din epoca vikingilor, cunoscut mai degrabă ca protagonist în Saga lui Egill, scrisă între 1120 și 1240.

la parter îi face vreun bine.

Pe lângă asta, băiatul a mai aflat că pe strada Rauðarárstíg numărul 5 se oferă spre vânzare un aragaz folosit, că doamna Harlyk va conduce o întâlnire a Armatei Salvării, că pictorul Friðrik E. Borgfjörð a luat-o în căsătorie pe Ólöf Björnadóttir de Lambastöðum, că la prăvălia lui Einar Árnason se găsesc sardine, anşoa şi conserve de hering daneze, că s-a pierdut un portofel, dar s-a găsit o broşă de argint, fiindcă bătrâna citeşte absolut tot ce scrie în ziar.

Băiatul e recunoscător pentru plăcerea zgomotoasă a bătrânei de-a citi cu voce tare. Fără ea, habar n-ar avea de ce se petrece în ţară şi în lume, fiindcă stă atât de prost cu cititul – literele se deghizează în faţa ochilor lui, se scurg printre rânduri, îşi schimbă rolul în mijlocul cuvântului şi ar putea la fel de bine să fie un cod secret căruia nu îi găseşte rezolvarea încât se încurcă chiar şi când citeşte programele cinematografelor sau subtitrările filmelor.

Cu toate că puţine lucruri din ziare îi pot reţine atenţia – tot ceea ce se petrece în Islanda i se pare meschin şi insignifiant, iar evenimentele din străinătate îl interesează doar în măsura în care stau la baza unor filme –, ştirile ultimelor zile despre „gripa spaniolă 1 i-au stârnit fascinaţia.

Are fluturi în stomac ca atunci când mai agaţă câte un client, doar că acum fluturii sunt mai mari, aripile lor au anvergura mai mare, iar corpurile le sunt mai negre chiar şi decât panglicile de catifea ale unui dric.

O forţă incontrolabilă a luat în stăpânire ţara, ceva istoric e pe cale să se întâmple în Reykjavík şi, deopotrivă, în întreaga lume.

Pânza de proiecţie a fost sfâşiată, iar o rafală de vânt trece printre lumi.

„Dar unde e Sóla Guðb…?”

Băiatul n-a mai văzut-o de nouăsprezece zile, din noaptea de pe dealul Öskjuhlíð.

viii

Erupţia vulcanului Katla se apropie de sfârşit. Cu toate acestea, fumul care iese din vârful lui se mai vede încă la orizont, dacă norii o permit. În dimineaţa asta, locuitorii din Reykjavík se trezesc cu un strat de cenuşă depus pe ferestre. La ora 10, în dormitoarele orăşenilor e aşa de întuneric, încât pare a fi miezul nopţii. Din această cauză, mulţi se trezesc târziu, iar când se trezeşte şi băiatul, la ora amiezii, oamenii abia au apucat să-şi vină în fire.

Îşi face rondul obişnuit prin oraş, verifică ce filme vor fi proiectate în această seară – *The Spoilers* la noul cinematograf, *Hearts în Exile*[23]

la cel vechi –, îşi cumpără nişte *skyr* de la restaurantul Fjallkonan, apoi răsfoieşte revistele de film din librăria Sfântul Ioan. Dar astăzi, asta e doar un pretext.

Băiatul îşi potriveşte traseul astfel încât să se apropie din ce în ce mai mult de casa părinţilor Sólei Guðb… în spatele uşilor nu e nicio mişcare. E uşurat. Asta înseamnă că nu a

căzut bolnavă la pat.

Începe să plouă. Cenuşa curge în şuvoaie gri pe pereţii caselor şi se scurge apoi în pârâiaşe pe străzi, care devin lipicioase sub tălpi.

— Îmi aruncai ocheade ieri la baia publică?

— Şi ce-i cu asta? 9

— Mi-a trecut prin minte că poate vrei să trec pe la tine.

— Poate.

— Iată-mă.

Băiatul se află în curtea atelierului de fotografie al lui A.C. Ploaia răpăie în marchiza pe tablă de deasupra intrării din spate a atelierului. Fotograful se sprijină de tocul uşii, îl priveşte cu atenţie, apoi spune scurt:

1. Iaurt islandez tradiţional.

---

2 Film american din 1914, în regia lui Colin Campbell.

3 Film american din 1915, în regia lui James Young.

— Intră.

Ca niciodată până atunci, fotograful nu sare să-l sărute, ci vrea doar să se masturbeze unul pe celălalt. Se termină repede. Fotograful îi întinde apoi băiatului 30 de ore. Trei coroane.

— Mi-e teamă că vei avea mai puţin de lucru în viitorul apropiat, prietene.

Băiatul ridică din umeri şi iese în ploaie.

Fotograful a fost unul dintre primii lui „domni”. De la el a primit fotografia lui Muggur[4]. În fotografie, pictorul e îmbrăcat într-un costum negru, cu bretonul intrându-i în ochi şi cu un zâmbet incert pe buze. Are o ţigară în mână, pe care şi-a coborât-o în momentul deschiderii obturatorului.

Mişcarea mâinii lui desenează în aer, ca şi cum el însuşi ar desena cu pensula un desen în timp.

Următorul popas al băiatului este garajul Asociaţiei Automobilistice din Reykjavík, unde Sóla Guðb… a primit voie să lucreze la motocicletă. În schimb, ajută la spălatul taxiurilor. Băiatul stă la o distanţă sigură de atelier şi urmăreşte maşinile care vin şi pleacă. Şoferii sunt obişnuiţi cu băieţii care trec pe-acolo să caşte ochii la maşini şi nu-i acordă nicio atenţie, cu excepţia unuia dintre ei, care-i face cu ochiul. Băiatul îl ignoră, dar reţine faţa bărbatului şi sunetul pe care-l scoate motorul maşinii lui.

Fata nu e acolo şi nici nu îşi face apariţia timp de mai bine de o oră, cât o aşteaptă băiatul.

Începe să se întunece din nou. Ambulanţa oraşului se îndreaptă în viteză spre strada Suðurgata. În dreapta şoferului şade o femeie tânără, palidă, purtând o pălărie cu boruri largi, care priveşte drept în faţă.

Băiatul o ia spre casă. Trebuie să mănânce de seară, apoi să pornească din nou în căutarea fetei.

Pe drum, începe să fluiere o melodie, zâmbind când îşi dă seama unde a auzit-o. Răsunase de la etajul de sus al

4 Guðmundur Pétursson Thorsteinsson, poreclit Muggur (1891-1924), pictor, grafician, actor și scriitor islandez.

atelierului fotografului.

Numele „Peter” şi „Pan” plutesc printre notele melodiei.

Înainte ca Mană Steinn s-o descopere pe Sola Guðb… crezuse că Muggur e cel mai frumos din lume.

Ix

CÂND BĂIATUL O GĂSEŞTE, în sfârşit, pe Sola Guðb „ea se află în mijlocul unui grup de fete din dreptul unei case de pe strada Vonarstræti, unde se învaţă croitoria şi unde se zvoneşte că s-ar discuta despre drepturile femeilor.

În această companie, e îmbrăcată după ultima modă, ca orice altă domnişoară de capitală, într-un trenci englezesc, cu o pălărie croşetată pe cap, verde şi maro, şi cu nişte cizme de piele cu nasturi care urcă până sub tivul fustei, la nivelul gambelor. îmbrăcămintea ei de-acum, trebuie să recunoască băiatul, e destul de banală în comparaţie cu ce poartă când e călare pe motocicletă.

Dar asta e în ordine. Ştie că e în firea femeilor ca Sóla Guðb… şi Irma Vep, sosia ei franceză care joacă rolul Musidorei în *Vampirii*, să se deghizeze în mii de costume, rămânând însă, simultan, „Toate femeile” şi „Singura femeie” – chiar şi la costum şi cravată.

*

Vampirii (*Les Vampires*) *e* un film franţuzesc de şapte ore realizat de Louis Feuillade. De-a lungul a zece părţi, filmul urmăreşte o gaşcă de *nihilişti* care ţin sindrofii în toiul unor evenimente de coşmar. Sub conducerea „Regelui Vampir”, liderul lor inteligent şi nemilos, ei pătrund până în cele mai alese straturi ale societăţii, corupându-i pe cei pe care îi pot corupe şi ucigându-i pe cei care nu se lasă convinşi să comită nedreptăţi.

În Paris domneşte haosul, oraşul e imprevizibil şi fatal. Oamenii sunt asasinaţi îi va – >

goane de tren, în cafenele, în paturile proprii, afară pe stradă, în camerele din spate. Tot a doua persoană e deghizată, numele şi condiţia socială nu mai sunt garanţii

pentru nimic – marea burghezie nu mai distinge între criminali şi propriii ei membri –, în orice vază se ascund arme, în fiecare dulap e câte un cadavru, iar cele mai recente inovaţii tehnice sunt folosite pentru a săvârşi crime elaborate. Într-un oraş unde bunul-simţ e executat cu propriile arme zi de zi, nimeni nu se mai află la adăpost.

Cea dintâi între vampiri este Irma Vep. îmbrăcată într-un costum negru care se mulează pe formele ei, se caţără pe clădiri ca o umbră, intră în locuinţele oamenilor şi în instituţii de stat, pentru ca în cele din urmă să se facă nevăzută pe acoperişurile clădirilor.

Şi toate acestea cu entuziasmul vesel al cuiva care s-a dezis de legile semenilor săi.

Ah, Irma Vep, regină a acestei nopţi înnorate!

*

Grupul adunat în faţa croitoriei se pregăteşte să plece acasă, nu înainte, însă, de obişnuitele urări şi îmbrăţişări femeieşti. Fetele care locu

Iese în cartierul bun al oraşului vor merge împreună spre sud, ocolind lacul Tiörnin, apoi vor urca dealul, în timp ce alte două vor pedala de-a lungul plajei care încadrează oraşul la vest, iar restul vor merge braţ la braţ până în piaţa Lækjartorg, unde se vor plimba puţin înainte de-a se duce acasă. Dar aceste planuri sunt întrerupte de croitoreasă, care se iveşte pe treptele clădirii şi le cheamă înapoi.

Fetele o ascultă, vesele încă, însă expresia serioasă a femeii se transferă şi asupra lor. Pornesc în grabă spre ea, iar ea le invită în casă.

Sóla Guðb… e ultima care urcă treptele. În secunda în care poarta se închide în urma ei, băiatului i se pare că îşi îndreaptă privirea spre ascunzătoarea lui.

*

Tema de discuţie preferată la casa de bilete a Cinematografului Nou e una singură:

Studentul la Inginerie Marină molipsit de sora lui –

fata de pension venită cu vasul *Botnia* – a murit din cauza bolii.

IV

(5 – 6 noiembrie 1918)

S-A LĂSAT tăcerea peste sălile de cinema în cele cinci zile trecute de la primul deces înregistrat în urma sălbaticei gripe. Locuitorii oraşului, însă, au insistat să vină la film, în special tinerii, al căror răspuns la teama de epidemie este să se înghesuie laolaltă, în timp ce adulţii rămân acasă. În cinematografe e mai cald decât în multe dintre case, penuria de cărbune şi preţul ridicat al petrolului lampant încep să se resimtă, iar cel mai bine e să stai pe locurile situate cel mai departe de ieşirea din săli.

Dar după ce gripa îi pune la pat pe mai mulţi membri ai orchestrei – nu numai pe cei care cântau regulat în ea, dar şi pe cei angajaţi imediat să-i înlocuiască la o mulţime de instrumente diferite –, se aşterne liniştea.

Odată cu domnişoara Inga María Waagfjörð, chitaristă şi solistă, care îşi pierde cunoştinţa şi cade de pe scaunul pianului în timpul celei de-a doua părţi a filmului *Bobina de aur* la Cinematograful Nou, epidemia a răpus ultimul instrumentist profesionist al oraşului.

Seara următoare, la Cinematograful Vechi este proiectat filmul italian cu contrabandişti *Furie*, însă fără niciun acompaniament muzical. E un fiasco absolut.

După prima jumătate de oră, publicul îşi pierde interesul pentru ceea ce se petrece pe ecran. Când singurele sunete care însoţesc filmul sunt accesele de tuse ale spectatorilor şi zgomotele pe care le scot când îşi dreg vocea, împreună cu ce se aude din cabina proiecţionistului – mârâitul motorului care acţionează proiectorul, fâşâitul filmului când e desfăşurat din bobina de sus, derulat pe deasupra razei de lumină şi înfăşurat la loc în bobina de jos cu un fâşâit mai pronunţat –, devine evident cât de mute sunt aceste filme cu adevărat.

Gesturile actorilor par stângace, ritmul e prea lent în

raport cu suspansul filmului, iar montajul pare confuz. Nu contează cât de bine joacă steaua de cinema Francesca Bertini în rolul Elenei, fecioara de pe munte, în acest al treilea film din seria celor *Şapte păcate capitale*[5], film în care joacă şi pe care îl regizează – nu poate reţine atenţia publicului, e nevoie de mai mult pentru a contrabalansa tăcerea şi realitatea de dincolo de pereţii din scânduri ai cinematografului.

În întunericul tăcut, sub jerba şuierătoare de lumină, unii încep să şușotească despre situaţia din oraş. La început cu jumătate de gură, apoi cu voce tare. Mai mulţi se alătură discuţiei, iar în scurt timp proiecţia filmului se transformă într-o adunare cetăţenească unde se schimbă poveşti despre evoluţia epidemiei.

Toată lumea e de acord că informaţiile furnizate de directorul Autorităţii pentru Sănătate Publică nu reflectă realitatea despre groaznicele simptome ale bolii, care sunt complet diferite de orice simptome resimţite de cetăţeni până în prezent. De exemplu, temperatura bolnavului creşte atât de rapid, încât din prima sau a doua zi se instalează un delir care-l lasă neputincios – apoi apar sângerările.

Pe ecran apare silueta proiecţionistului.

Lampa proiectorului se stinge.

Lămpile dispuse de-a lungul pereţilor se aprind.

Tinerii privesc în jur şi abia acum îşi dau seama câţi dintre ei sunt, de fapt, bolnavi: tot a doua fată e albă ca varul, cu buzele vinete, fruntea udă de transpiraţie, cu nările roşii, ochii congestionaţi şi înfundaţi în orbite.

Peste adunare se lasă tăcerea.

Cu mişcări precaute, spectatorii ies din rândurile de scaune, păşesc încet şi părăsesc fără un sunet sala.

Ultima proiecţie a luat sfârşit.

Băiatul deja plecase cu ceva timp înainte.

xi

---

5 Film în șapte părți, bazat pe romanul lui Eugene Sue Les sept péchés capitaux, apărut în foileton între 1847 și 1852.

Reykjavíkul a suferit o transformare.

O linişte sinistră s-a aşternut peste cele mai agitate şi zgomotoase părţi ale oraşului. Niciun bocănit de copite, nicio roată de căruţă hurducându-se pe caldarâm, niciun motor de maşină, niciun duduit de motocicletă, nicio sonerie de bicicletă. Niciun hârşâit de fierăstrău venind dinspre atelierele de tâmplărie, nicio lovitură de ciocan dinspre fierărie, nicio uşă trântită în depozitele de marfa. Nicio pălăvrăgeală dinspre servitoarele care merg către vest, la spălătoria cu apă termală, niciun strigăt dinspre docherii care descarcă marfă şi nici dinspre băieţii care împart ziare prin centru, pe strada Aðalstræti. Niciun miros de pâine de la brutării, niciun miros de friptură de la restaurante.

Uşile prăvăliilor nu se deschid şi nu se închid – nimeni nu intră, nimeni nu iese din ele –, nimeni nu vine de la muncă, nimeni nu merge la muncă.

Nimeni nu dă bună ziua şi nimeni nu urează noapte bună.

Clopotul catedralei nu mai anunţă fiecare sfert de oră şi nici măcar fiecare oră. Deşi minutarul arată opt minute după ora trei, e dificil să-ţi dai seama dacă e vorba de trei noaptea sau de trei după-amiaza. Nori deşi acoperă atât soarele, cât şi luna. După-amiaza domneşte o tăcere de moarte, ca şi cum ar fi o noapte continuă, apoi…

Zgomotul unei rindele se aude din clădirea lungă şi joasă de lângă doc, întretăiat de bătăi de ciocan, dar fiecare bătaie şi fiecare mişcare a fierăstrăului răzbat atât de înfundat şi de moale, încât par a-şi cere iertare. Acolo sunt confecţionate sicriele.

Încă patru au mai murit de gripă, un băcan de treizeci şi cinci de ani, o adolescentă, o gravidă de douăzeci şi opt de ani şi copilul pe care îl purta în pântec. O treime din locuitorii oraşului zac la pat grav bolnavi.

Până la sfârşitul zilei de muncă, tâmplarul a mai primit cinci comenzi noi – şi încă două îl aşteaptă acasă.

Străzile cască, golite de oameni, numai din loc în loc

câte o fiinţă fantomatică şi singură îşi face rondul. Sunt femei bătrâne, înfofolite în haine negre, purtând şal peste şal pentru a se apăra de frig. Au supravieţuit atâtor boli de-a lungul vieţii, încât flagelul care muşcă acum din corpurile urmaşilor lor nu mai are ce să roadă din carnea lor bătrână şi stafidită.

Dacă umblă vorba că cineva ar avea vreun strop de petrol lampant, de sirop de tuse, de oţet, dacă se zvoneşte că ovăz, orez, săpun sau verdeţuri pentru supă se vor găsi de vânzare la uşa depozitului prăvăliei lui Thomsen timp de o jumătate de ceas pe la ora unsprezece, dacă se aude că vreun balot de peşte sărat n-a mai fost încărcat pe vas, că vreun sac de cartofi încolţiţi a fost abandonat pe undeva, lăsat deschis şi nesupravegheat, bătrânele se îmbracă cu două rânduri de fuste, îşi trag două perechi de mănuşi pe mâini şi dau buzna în oraş șontâcăind să-şi salveze urmaşii.

Se întâlnesc în curţi, pe străzi lăturalnice, alei, grădini – gârbovite –, salutându-se din priviri şi mişcări imperceptibile din buze.

Şi băiatul a ieşit la plimbare prin centrul pustiu al oraşului.

Nu avusese nicio bănuială că, atunci când epidemia va lua în stăpânire oraşul, acesta se va goli, dând impresia că nu se întâmplă absolut nimic, şi că va deveni un decor abandonat pe care el, Mână Steinn, va proiecta orice scenariu minunat pe care şi-l poate închipui, sau, mai bine zis, întâmplările sinistre care s-ar putea filma într-un soi de sat blestemat cum a devenit Reykjavíkul – dar în zilele noastre, poveştile reale se desfăşoară în spatele uşilor închise. Şi sunt mai macabre decât îşi poate imagina mintea unui copil.

Băiatul se opreşte.

Din casa tâmplarului se aude un urlet.

xii

În mansarda bătrânei nu prea există încălzire. Din cauza penuriei de cărbune se mulţumeşte cu două lămpi cu

petrol pe care nu le ţine aprinse peste noapte de frica unui incendiu. O adiere de aer cald mai vine de la parterul clădirii, dar e mult mai slabă decât căldura care urca de obicei de la proprietar şi familia lui în timpul lunilor de iarnă – dificultăţile i-au atins şi pe *socialişti*, şi pe alţi oameni mai de vază din oraş – nimeni nu mai face foc în sobe.

Ca să alunge frigul, bătrâna îşi petrece timpul în pat, cu mănuşile în mâini şi o căciulă care-i acoperă mare parte din faţă şi gât. Înainte ca băiatul să plece de-acasă, îl roagă să pună peste ea pături, plăpumi şi paltoane. Astfel zace în pat zi şi noapte, citind ziarele ziua şi moţăind noaptea, ridicându-se din pat numai ca să-i gătească băiatului ovăz dimineaţa şi cozi de peşte cu cartofi seara, să stoarcă hainele lui şi ale ei, să calce şi să coasă, să şteargă condensul de pe podele şi pereţi şi să-şi fumeze cele treizeci de ţigări.

Şi după ce cucoana cea tânără şi fiica cea mare s-au îmbolnăvit, a început să coboare la parter să le gătească proprietarului şi copiilor, să aibă grijă de bolnave, să le spele hainele şi să le fiarbă cârpele şi compresele.

Bătrâna cu greu îşi poate aminti să mai fi stat atâta în pat ca în ultimele zile.

Acum băiatul urcă scările spre mansardă.

În mintea lui se tot repetă o scenă de care a încercat să scape în timpul ultimelor ore.

O trăsură coboară în trombă panta Bakarabrekka, traversează podul şi intră în piaţa Lækjartorg. Vizitiul, scurt de statură, e legat de lada care-i serveşte drept şezut cu nişte curele late de piele. Poartă un turban negru pe cap, al cărui capăt îi atârnă peste faţă, sub sprâncenele foarte stufoase îi strălucesc ochii negri şi adânci. Îşi învârte biciul ca un nebun, iar vârful lui loveşte încontinuu crupele cailor, care-şi întind gâturile în faţă în galop, nechezând şi muşcând zăbala înspumată.

Pe acoperişul trăsurii stă o siluetă feminină îmbrăcată într-o pelerină lungă, ce flutură în vânt, făcând-o

să arate ca un liliac imens care-şi întinde aripile. Cu ghearele ascuţite, lungi de un sfert de metru, de la capătul mâinilor ei doar pe jumătate omeneşti, ea sfâşie acoperişul de lemn al trăsurii, iar aşchiile de lemn zboară ca grindina în întunericul nopţii.

În cabina trăsurii se află doi bărbaţi, unul mai tânăr, iar altul mai bătrân. Cel bătrân e îngrozit şi se ascunde în spatele celui tânăr.

Băiatul ajunge în capul scărilor.

Când păşeşte pe palier, opreşte o clipă filmul care i se derulează în minte, îl îngheaţă într-un instantaneu în care mâna grăsulie a bărbatului bătrân se încleştează pe pulpa bărbatului tânăr. Degetele lui groase se afundă în materialul de culoare deschisă al pantalonilor, pe degetul mijlociu poartă un inel de aur cu o piatră preţioasă de dimensiuni impresionante.

Băiatul priveşte în jur, în mansardă.

Pe scăunelul de lângă bătrână arde o lumânare. Înseamnă că e trează.

Devine conştientă de prezenţa lui şi se ridică în capul oaselor.

Băiatul încremeneşte în loc.

În faţa ochilor lui, bătrâna întinereşte cu şaizeci de ani. Cupola galbenă a flăcării pâlpâie încet, îmblânzindu-i trăsăturile chipului, iar marginile căciulii maronii ce-i decupează ochii şi nasul le înrămează ca nişte şuviţe rebele de păr.

Bătrâna ia înfăţişarea unei femei pe care n-a mai văzut-o de multă vreme, devine copia leită a nepoatei surorii ei celei mai tinere.

Băiatul îngenunchează pe podea cu un suspin:

— Mamă…

(6 – 11 noiembrie 1918)

xiii

Scara pe urcă spre cabina proiecţionistului e ca un tunel care alimentează cu oxigen un furnal aprins.

Băiatul se ţine de balustradă, luptându-se cu forţa

care îl trage în sus. Se apleacă atât de mult în spate, până când ajunge aproape orizontal, împingându-se cu picioarele în trepte de parcă întreaga lume e pe cale să fie înghiţită şi el se chinuieşte să urce invers şi cu spatele scările ce coboară direct în gura plină de flăcări a cuptorului.

Îi vine în minte că poate ar fi mai uşor să se îndepărteze târâş decât să se împotrivească, dar când se întoarce pe scări, căldura îl loveşte direct în faţă, aşa că dă drumul balustradei şi e tras cu forţa în sus pe scări şi direct pe uşa cabinei proiecţionistului.

În odăiţă e o căldură infernală şi zgomotul te asurzeşte.

Proiectorul e mare cât un cal, bobinele, cât roţile unei trăsuri, iar motorul care le pune în mişcare este incandescent de la efort. Lampa e ca soarele, iar lumina ei orbitoare se strecoară prin fiecare fantă a maşinăriei.

Proiecţionistul se plimbă dintr-o parte în alta a camerei, lovindu-şi palma cu pumnul strâns al celeilalte mâini. E leoarcă de transpiraţie, care sare de pe el în stropi mari de fiecare dată când se răsuceşte pe călcâie pe podeaua odăii. Din locul unde se află, chircit lângă uşă, băiatul poate vedea stropii sărind pe metalul încins al proiectorului, sfârâind şi lăsând în urmă cerculeţe de sare unde ateri*y* zează.

Chiar şi băiatul simte că ia foc. Deschide gura în speranţa că puţin din transpiraţia bărbatului va ajunge şi pe buzele lui.

Bărbatul se opreşte brusc când îl zăreşte pe băiatul cu gura deschisă. Arată cu degetul înspre peretele din faţa proiectorului. Peretele e perfect neted chiar şi unde ar trebui să se afle fanta de proiecţie, acum acoperită. Imaginea proiectată e cât o carte poştală.

Când băiatul nu reacţionează la gestul bărbatului, acesta îl ridică de lângă uşă şi îl conduce în faţa proiectorului duduitor, îl aşază astfel încât imaginea e proiectată direct pe pieptul lui.

Lângă proiector, căldura e şi mai sufocantă decât în dreptul uşii, iar băiatul se înăbuşă în aerul clocotitor.

Apoi începe să tuşească.

În scena proiectată pe pieptul lui se poate vedea un prim-plan cu gazul care iese dintr-o gură de ventilaţie de pe un perete cu tapet opulent. Apoi scena se mută într-o sală de bal, înfăţişând oaspeţi îmbrăcaţi în haine de gală. Prim-plan cu gazul care-i iese direct din stern. Trecere la o scenă cu femei şi bărbaţi alergând disperaţi. Prim-plan cu gazul fumegător. Trecere la oaspeţii care încearcă să deschidă uşile sălii. Prim-plan cu gazul. Trecere la oaspeţii care încearcă să se adăpostească în plămânii băiatului. Prim-plan cu gazul. Trecere la nişte criminali îmbrăcaţi în negru şi cu măşti, care intră în sală direct dintre coastele lui.

Cu cât băiatul tuşește mai mult, cu atât îi este mai cald.

Proiecţionistul urlă ceva peste larma motorului şi începe să se dezbrace. Când şi-a dat jos totul de pe el, cu excepţia şosetei gri de lână de pe piciorul drept, în sala de gimnastică de lângă cabina de proiecţie se aprinde lumina. Acolo, în mijlocul podelei, se află o piatră de o culoare gri-pal ca a lunii şi mare cât un stat de om.

Proiecţionistul îi face semn băiatului şi dă buzna în sală. Cântăreşte piatra din ochi, îşi încordează tot corpul, se întinde, îşi arată bicepşii, cântăreşte piatra din nou, apoi o ridică deasupra capului şi o aruncă fără efort la vreo zece metri distanţă. Se duce apoi în grabă după ea. O ridică iar şi iar, repetând jocul cu aruncarea.

Fiecare aruncare e însoţită de trosnete puternice.

Băiatului care tuşește i se scoală.

XIV

Băiatul stă în uşa unui depozit.

O siluetă umană îmbrăcată în negru din cap până-n picioare se sprijină de un cufăr mare de lemn. E încinsă cu un lanţ negru care îi cade greu peste coapse. Cufărul îi ajunge până la talie. Vârful unui pantoi se iţeşte de sub

tivul robei care o acoperă.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

O voce metalică se aude din cutie, sună ca şi cum ar fi o placă de gramofon zgâriată.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Parchetul străluceşte. Dâre de mâzgă cenuşie se întind ca o împletitură de la vârfurile pantofilor de sub robă spre picioarele desculţe ale băiatului.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Roba siluetei se înfoaie – ceva se mişcă înăuntru, din dreptul coapselor spre abdomen, trecând peste piept, ajungând la cap şi coborând în ordinea inversă – până când doi pumni strânşi, înmănuşaţi se iţesc din deschizătura robei.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Pumnii se deschid. Fiecare conţine bucăţi de „carne: obraji, fermi şi întinşi, cu pielea netedă şi gropiţe. Băiatului i se pare că i-au fost smulşi direct de pe faţă.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Silueta lasă obrajii să cadă pe capacul cufărului, unul lângă altul.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Mâinile înmănuşate dispar înapoi în robă, care se înfoaie.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Vârful unui pantof iese de sub tivul robei şi loveşte podeaua cu atâta forţă, încât aceasta trosneşte. O mâzgă cenuşie ţâşneşte de sub parchet. Aerul se umple de miros de peşte împuţit.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Mâinile reapar din robă. Silueta trânteşte de capacul cufărului o pereche de sprâncene.

O durere sfâşietoare îl cuprinde pe băiat. Îşi duce o mână la frunte, dar tremură prea tare pentru a-şi mai putea da seama dacă sprâncenele îi sunt încă acolo.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Silueta îşi retrage mâinile înapoi în robă.

Din cufăr se aude vocea de gramofon.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Silueta bărbătească cu glugă trânteşte de capacul cufărului un nas, plasându-l între obraji şi gura care se mişcă sub ei. Plăcile parchetului trosnesc. Mâzga cenuşie se prelinge mai departe, inundând picioarele băiatului.

O pereche de ochi verzi e aruncată pe capacul cufărului. Şi o bărbie.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Un pumn întreg de dinţi.

— Mai aproape, dragule, mai aproape…

Un pumn de şuviţe roşcate.

— Mai aproape, dragule…

Placa gramofonului se învârte din ce în ce mai lent. Vocea devine lălăită.

— Mai…

Roba neagră se umflă în jurul siluetei. Aceasta îşi scoate mâinile înmănuşate; în fiecare palmă odihneşte câte un sân de femeie.

— Aproape…

Băiatul scoate un strigăt. Ştie, în sfârşit, ce se aşteaptă de la el. Dar e prea târziu. A încremenit în loc.

— Mai aproape…

Mâzga cenuşie i se lipeşte de tălpile goale.

— Mai aproape…

Din sfârcurile sânilor ţâşneşte lapte.

XV

Valuri mici care se sparg. Lumină ştearsă, de vară, care se estompează. Păsări mici şi uşoare îşi fac de lucru ciugulind insectele de pe plajă. Stă aşezat pe patul de cătină care împânzeşte margineaţ armului şi are grijă să nu le sperie. Soarele străluceşte în valuri, care se înspumează ruginiu la vârfuri când se prăbuşesc asupra lor înseşi.

9

*

Băiatul se examinează într-o oglindă de mână,

întinzându-şi sângele roşu-închis pe buze cu vârful limbii. Sângele îi ţâşneşte din colţurile fiecărui ochi, îi curge de-a lungul pleoapelor şi rămâne acolo, asemănător unor linii trase de o mână de maestru. Firicele de sânge îi curg din nas, formând un soi de mustaţă subţire. Picături de sânge i se usucă pe lobii urechilor.

*

Îşi aude numele strigat şi îşi întoarce privirea de la păsărelele de pe ţărm, ale căror mişcări sunt estompate de sângele care se încheagă. La clădirea cu trei etaje de pe o limbă de pământ înconjurată de apă se pregăteşte o spălare de amploare în nişte cuve imense. Apa clocoteşte, scoţând aburi în jur. Băiatul se îndreaptă în grabă spre spălătorese. Sângele colorează păsările în roşu până la piept.

*

Unghiile mâinii stângi a băiatului cresc dintr-un foc, devenind de lungimea unor degete într-o clipită. Degetele şi mâinile i se triplează instantaneu în mărime cu un trosnet de oase. Scapă oglinda. Umbra îi cade pe pământ, încăpăţânat de umană în formă. Umbra se întinde, sare în picioare, îl distorsionează.

*

„Nţnţnţ”, îl întâmpină spălătoresele în timp ce se apropie: „Nţ, uite cum s-a murdărit din creştet până-n tălpi!” îl dezbracă din picioare şi-l aruncă în apa clocotită, printre cuverturile însângerate. îl învârt dintr-o parte în alta cu bătătoarele de rufe, îl lovesc, îl ridică şi-l scufundă la loc, până devine mlădios ca o lenjerie de pat.

*

Băiatul nu mai are nevoie de sânge sau oase, de muşchi sau intestine. Îşi dizolvă corpul, transformând materia solidă în lichid, începând din interior şi aruncând totul afară, până când se scurge prin fiecare orificiu. Devine o umbră care trece de la un om la altul şi nimeni nu mai e întreg până nu îl aruncă la rândul său mai departe.

*

E tras afară din cuvă, trecut prin tamburii storcătorului, strâns şi răsucit bine, să se scurgă, înainte ca două spălătorese să-l ia apoi de mâini şi de picioare, să-l ridice fiecare de un capăt şi să-l întindă împreună cu celelalte haine. „Cred că ar trebui să îi vină bine acum”, o aude pe femeia mai corpolentă zicând în timp ce se îndepărtează.

*

Seara, când păsările de pe ţărm deja s-au înecat în sângele băiatului, Sóla Guðb… vine să-l ia pe Mână Steinn de pe sârmă. îl ia apoi acasă şi se îmbracă cu el. I se pare că buzele lui roşii, ochii daţi cu rimel şi cerceii lui îi vin bine, dar îi şterge mustaţa şi îi taie unghiile.

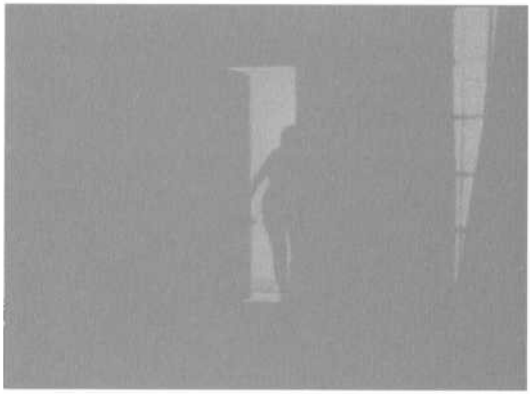

VI

(11 – 17 noiembrie 1918)

XVI

— Ăsta nu-i mort.

— Dar nu respiră.

— Respiră, doar că slab.

— Dar nu are puls…

— Dacă respiră, trebuie să-i bată şi inima.

Într-o stare de semitrezie, băiatul simte cum un obiect metalic îi e aşezat pe partea stângă a pieptului şi ţinut acolo nemişcat o vreme.

Vocea bătrânei:

— Dar are mâinile ca gheaţa…

Vocea bărbatului necunoscut o şâșâie imediat.

Linişte o secundă.

— Bătăile inimii sunt regulate. Trăieşte.

Obiectul de metal e luat de pe pieptul băiatului. Cămaşa de noapte îi e încheiată la loc. Pătura e trasă înapoi peste el.

Bătrâna:

— N-o să-l luaţi în primire?

Bărbatul:

— Nu e nevoie. Dumneavoastră cum vă simţiţi?

Ea:

— Şi eu trăiesc.

El:

— Am băgat de seamă.

Băiatul reuşește să întredeschidă un ochi.

— Numai datorită lor am reuşit…

În câmpul vizual îngust al băiatului apare mâna cu vene proeminente a bătrânei, ţinând un pachet verde-marin de ţigări Three Castles.

— Sunt convins că nu-i aşa.

Bărbatul aşezat pe pat lângă băiat îşi schimbă poziţia. Este chirurgul Garibaldi Arnason.

— Aveţi una şi pentru mine?

Băiatul deschide ochii pe jumătate. Doctorul întinde mâna, scoate o ţigară din pachet. Bătrâna aprinde un chibrit în sobă şi i-l întinde.

Bărbatul trage fumul adânc în piept. Bătrâna îl

priveşte fumând jumătate din ţigară.

— Cum o duce familia proprietarului? Nu m-au mai primit jos de când s-a îmbolnăvit băiatul.

— Fiul e la noi, la Spitalul Francez, nu mai are mult de trăit. Fiica o duce mai bine.

Bătrâna:

— Drăcie…

Se întrerupe, apoi adaugă:

— Dumnezeu să le dea sănătate proprietarului şi familiei lui de *socialişti*.

Doctorul mângâie încet cuvertura.

— Suntem recunoscători pentru toţi cei pe care reuşim să-i salvăm.

Se ridică în picioare.

— Şi, datorită dumneavoastră, o s-o scoată la capăt şi el.

Băiatul clipeşte. Doctorul se întoarce cu spatele către pat şi se adresează cuiva din colţul opus al mansardei.

— Fii bun şi pregăteşte maşina.

Băiatul îşi înalţă capul de pe pernă.

Zăreşte în capul scării o siluetă cu ochi hipnotici.

Sóla Guðb… îi zâmbeşte complice băiatului – face semn spre gât, apoi spre eşarfa roşie înfăşurată în jurul lui –, după care se întoarce şi coboară agilă scările.

În timp ce cade din nou în nesimţire, o aude pe bătrână convingându-l pe doctor să ia pachetul în schimbul ajutorului, are mai multă nevoie de ţigări decât ea.

Doctorul Garibaldi îi răspunde că mai bine să aibă grijă de ea şi, când băiatul se întremează, să nu uite să-l trimită la spitalul de urgenţă improvizat la şcoala din centru, ar fi nevoie de o mână de ajutor în plus.

XVII

În dimineaţa în care băiatul s-a întremat, la Paris s-a semnat un armistiţiu între germani şi aliaţi. Din relatările ziarelor, armistiţiul fusese salutat cu salve de tun şi strigăte de bucurie.

În Reykjavík, armistiţiul a fost primit cu aceeaşi

indiferenţă ca erupţia vulcanului Katla cu câteva zile în urmă. Şi într-adevăr, priveliştea care-l întâmpină pe băiat când intră în curtea şcolii din centru nu seamănă nici pe departe cu vreun spital de campanie din filmele fraţilor Pathé. În războiul pe care gripa îl duce împotriva locuitorilor oraşului nu există niciun armistiţiu.

Şcoala îndeplineşte mai multe roluri deodată, e simultan orfelinat şi spital, azil de nebuni şi morgă. Dricuri şi căruţe trase de cai vin şi pleacă neîncetat: vin cu bolnavi în stare critică pentru a fi internaţi şi trataţi, pleacă apoi încărcate cu cadavre spre capela cimitirului pentru a fi puse în sicrie şi îngropate.

Toate astea merg ca unse, atât de repede i-a învăţat nevoia pe oameni să aibă grijă de muribunzi şi de morţi.

Băiatul nu mai călcase pragul şcolii de când o absolvise, la doisprezece ani, cu cel mai mic calificativ.

Până să se dezmeticească, se află la adăpostul unui perete imens în dreptul Laufăsvegur şi stă la „locul secret” care obişnuia să fie refugiul lui în recreaţii – acolo unde şi-a dat seama că alegerea e a lui, că *el* era cel care refuza să participe la jocurile copiilor înainte chiar ca ei să aibă ocazia să-l excludă. Şi încă nu a venit timpul ca el să se amestece cu semenii lui.

Acum se află din nou în vechea lui ascunzătoare şi, în ciuda situaţiei îngrozitoare, e la fel de impasibil la ce se petrece în jurul lui ca atunci.

— Ai de gând să stai acolo şi să beleşti ochii degeaba, băiete?

Trei bărbaţi stau în dreptul unei tărgi în formă de cutie pe jumătate suspendate pe platforma unei camionete. Le lipseşte o persoană care să ridice capătul din stânga. Lângă ei se află o infirmieră, şi ea e cea care îl întreabă dacă are de gând să se facă util.

Targa galbenă seamănă cu un coşciug, doar că în loc de capac are o ferestruică în dreptul feţei bolnavului, care lasă să pătrundă lumina şi aerul şi îi permite să privească

afară. Degete gri precum cenuşa, cu unghii purpurii, se agaţă de marginea deschizăturii, şovăitoare ca petalele unei flori abia deschise, iar apoi, brusc de tot, o mână subţire se iveşte în întregime pe capacul tărgii. Manşeta de dantelă de la încheietură e pătată cu sânge uscat.

Până să se dezmeticească, băiatul îşi ocupă locul la unul din capetele tărgii, iar cei patru pătrund cu ea pe intrarea principală a şcolii.

Pe drumul către camera de gardă, băiatul vede că toate sălile de clasă, împreună cu sala mare de întruniri de la parterul şcolii, au fost transformate în saloane. În fiecare pat stau întinşi oameni în stadii avansate ale bolii. Gemete şi urlete de durere, plânsete de adulţi şi de copii răzbat până afară pe hol. Din loc în loc se văd plite pentru încălzit apă, iar din oale mari se ridică aburi.

În sala de clasă unde băiatul n-a reuşit să înveţe să citească, bărbaţii ţin targa cu grijă ca să poată muta bolnavul pe masa de examinare. Infirmiera şi un doctor tânăr scot capacul, iar băiatul descoperă că înăuntru se află sora mai mare a unui fost coleg de clasă.

Are faţa pătată, ochii îi ies din orbite.

Infirmiera se holbează sever la băiat, distrăgându-i atenţia de la cadavru. Îi face semn către un lighean cu cearşafuri însângerate.

— Du-te cu astea la spălătorie, dragule, întoarce-te apoi aici şi-ţi voi spune ce să faci mai departe.

XVIII îngerul morţii a venit printre noi aducând marea boală, aruncându-şi umbra celor mai adânci suferinţe peste casele noastre.

Smulşi dintre noi au fost bărbaţi şi femei de toate vârstele şi condiţiile. Moartea nu face nicio diferenţă şi mulţi cred că loveşte unde s-ar cuveni cel mai puţin. Nimeni nu poate înţelege de ce părinţii sunt smulşi de lângă copiii lor sau de ce bătrânii, cu un picior în groapă, privesc peste umăr, văzând cum le dispare singurul sprijin la bătrâneţe. Dar dacă oamenii ar înţelege mai bine că sunt datori nu numai faţă de ei înşişi, ci şi faţă de semenii

lor, această selecţie a morţii, care ne pare atât de dură şi de nedreaptă, nu ar mai fi atât de greu de acceptat. Dacă dragostea ar fi mai multă şi mai puternică, fiecare dintre cei care au pierdut pe cineva drag ar găsi sprijin reînnoit şi prietenie. Şi dacă valul imens de suferinţă ar face ca oamenii să dobândească mai multă pricepere în a împărţi bunătate semenilor lor şi în a arăta mai multă dragoste şi afecţiune ca înainte înseamnă că trecerea lui n-a fost în zadar.

Dragostea atotcuprinzătoare care s-a revărsat peste tot în lume în urma Marelui Război abia a ajuns şi până aici. Nu se vor întreba, oare, toţi cei care cred în Providenţă dacă nu cumva molima a fost trimisă asupra naţiunii noastre tocmai pentru a trezi în ea acelaşi sentiment? Există, oare, vreun îndemn mai convingător să ne gândim la eternitate decât cel pe care l-a primit comunitatea noastră?

Majoritatea oamenilor care au trecut pe lumea cealaltă erau în floarea vârstei şi contribuţia lor la folosul obştesc încă nu se încheiase, indiferent cât de diferiţi erau în înfăţişarea lor exterioară. Majoritatea aveau prieteni şi rude care poartă acum o grea suferinţă, părinţi gârboviţi de vârstă îşi plâng speranţele spulberate, cei rămaşi îi plâng pe cei plecaţi şi copiii îşi plâng părinţii iubitori.

Dar binecuvântaţi sunt în suferinţa lor cei care cred în viaţa de după moarte. Ei înţeleg că aceasta nu este decât o despărţire temporară, şi că cei trecuţi la cele veşnice au ajuns la un alt plan al existenţei, dar nu au dispărut pentru totdeauna în mormintele lor întunecate.

Sub aceste rânduri de comemorare din cotidianul *Morgunblaðið* se află numele celor optzeci şi doi de locuitori ai oraşului care decedaseră până la ora când ziarul a intrat la tipar în seara de dinaintea zilei de 17 noiembrie.

Băiatul se uită în jur la sala de clasă folosită ca loc de odihnă pentru voluntari. Colegii lui sunt epuizaţi după ziua de muncă, nimeni nu îi acordă vreo atenţie.

Pe când împăturește ziarul la loc şi îl îndeasă sub haină, observă un lucru care i-ar fi plăcut bătrânei:

Deasupra textului se află o cruce cu margini negre.

*

Cinematografele sunt încă închise, aşa că o ia înspre casă.

Dar înainte de asta, dă o tură până la Biblioteca Naţională de pe dealul Amarhóll.

În beciul instituţiei obişnuiește să-şi petreacă timpul dr. Sivert Thordal, filolog expert în manuscrise vechi, adus de spate, cu păr rar şi ciufulit. Poate părea că dr. Thordal se ascunde de epidemie, dar adevărul e că, de când edificiul cel alb al Bibliotecii Naţionale a fost *y* ridicat, i s-a permis să locuiască de-a dreptul acolo, într-o cămăruţă din pivniţă – pentru că e însurat cu cercetarea lui –, iar din cauza asta vorbeşte mereu despre sine ca despre un Atlas bizar „al literelor islandeze, al cărui spate se îndoaie, dar nu se rupe sub greutatea moştenirii lui”.

Uneori, băiatul îl lasă pe acest cocoşat simpatic să i-o sugă pentru două coroane.

*

Măreşte pasul. Trebuie să ajungă la timp în pat ca să fie perfect odihnit pentru ceea ce îi pregăteşte ziua de mâine.

În majoritatea caselor din oraş, boala a făcut asemenea ravagii, încât rareori se mai găseşte cineva în stare să-i ajute pe şoferii doctorilor să urce cazurile cele mai grave în maşini. Aşa că în fiecare maşină se află, pe lângă doctor şi şofer, un bărbat îndeajuns de curajos să-i asiste.

Mână Steinn a demonstrat că îşi poate asuma această sarcină.

Mâine-dimineaţă începe să îl însoţească pe doctorul Garibaldi Árnason în vizitele lui de serviciu, împreună cu şoferul.

Şoferul doctorului este Sóla Guðb…

VII

(25 – 26 noiembrie 1918)

XIX

De dimineaţa până seara, de seara până târziu în noapte şi din nou până dimineaţa, timp de nouă zile neîntrerupte, băiatul îi însoţeşte pe Garibaldi Árnason şi pe Sóla Guðb… în vizitele la domiciliu.

Conduc o maşină rechiziţionată de la Asociaţia Automobilistică din Reykjavík şi băiatul îşi dă seama imediat, după sunetul motorului, că e maşina aceluiaşi bărbat care îi făcuse cu ochiul în curte cu ceva timp în urmă. Acesta murise la începutul lunii şi, când nu s-a mai găsit niciun şofer să-i ia locul în Ford, Sola Guðb… a fost chemată să stea la volan, cu toate că nu avea carnet: talentul ei în a-şi conduce motocicleta era cunoscut de toată lumea, şi n-a stricat nici că Garibaldi fusese coleg de şcoală cu tatăl ei.

În fiecare zi, băiatul se prezintă în parcare. Acolo îl aşteaptă Sóla Guðb… cu rezervorul plin şi cu motorul maşinii torcând în lumina cenuşie a zorilor. îl iau pe doctor de-acasă, iar prima oprire e la centrul medical, de unde doctorul Garibaldi preia lista cu vizitele din ziua respectivă, ordonată în funcţie de gravitatea cazurilor.

Simptomele gripei spaniole sunt următoarele:

Febră incredibil de mare (până la 42, 8°), dureri de cap, dureri de urechi, dureri în gât şi în piept, tuse seacă ce se încheie cu expectoraţie mucoasă, galbenă sau însângerată, dureri musculare şi articulare, episoade de diaree. Sângerările nazale sunt comune, mai ales la adolescenţi, şi aproape de neoprit. Dar sângele nu curge doar din nas, ci şi din urechi şi din gingii, urcând din plămâni şi stomac, coborând din intestine sau ieşind pe uretră. Şi pe deasupra, cea mai gravă complicaţie dintre toate: bronşită acută şi pneumonie, în ciuda eforturilor depuse de oameni să rămână în paturile lor.

Majoritatea bolnavilor se află într-o stare de picoteală continuă, alţii nu pot dormi deloc. Bărbaţii se întâmplă să delireze şi să-şi ia lumea în cap – punându-se

în pericol pe ei şi pe ai lor –, neputând fi calmaţi decât cu o injecţie cu *scopolamină*. Toate femeile însărcinate se îmbolnăvesc şi multe din ele fac avort spontan.

Dar adesea, chiar şi când pneumonia se domoleşte şi febra scade sau chiar dispare cu totul, inima o ia razna, începând să bată atât de tare, încât nu durează mai mult de câteva ore până când insuficienţa cardiacă îi vine pacientului de hac, sau acestuia i se umflă faţa şi membrele, iar moartea survine prin sufocare.

Pielea capătă o culoare albăstrie. Cadavrele devin vineţii.

Oraşul a ajuns la zece mii de bolnavi, doctori sunt abia zece, spitalele sunt trei şi pline până la refuz şi există o singură farmacie, închisă şi ea din cauza îmbolnăvirii farmacistului şi-a ajutoarelor lui.

În multe cazuri, pacienţii sunt îngrămădiţi laolaltă, chinuiţi de accese de tuse, dureri şi sete, nefiind în stare nici măcar să-şi potolească setea cu apă; în casele înstărite, borcănaşele cu mixturi rămân neatinse.

Într-o casă cu acoperiş de turbă1 de pe dealul Bráðræðisholt[67], cadavrul ţeapăn al unui bărbat e găsit în patul conjugal lângă soţia grav bolnavă care ţine doi copii mici, amândoi morţi, în scobitura fiecărui braţ. De-a lungul peretelui se întind pătuţuri de copii; peste marginea fiecăruia se zăresc unul sau două capete. Tatăl familiei murise, lăsând în urmă cinci copii mici, iar nevasta se îmbolnăvise înainte să apuce să dea alarma. La scurt timp după aceea, a dat naştere unei perechi de gemeni, amândoi fără viaţă. Un vecin a găsit-o întâmplător.

În timp ce doctorul Garibaldi se ocupă de mamă, Sola şi Mână înfăşoară gemenii în feţe de pernă şi îi duc la maşină.

O oră mai târziu, pe strada Grettisgata, cei trei aud horcăitul de moarte al ultimului ocupant al clădirii exact în

6 în original, torfbce - case tradiționale din zonele rurale ale Scandinavici, având acoperiș de turbă, mușchi și licheni.

7 Deal în partea de vest a orașului Reykjavik.

momentul în care intră în cămăruţa lui mucedă de la demisol.

Indiferent cât de oripilante sunt întâmplările celor nouă zile, băiatul nu schiţează nicio expresie. Aproape niciun cuvânt nu i se desprinde de pe buze în tot acest timp.

Reykjavíkul a căpătat, pentru prima oară, înfăţişarea care îi reflectă viaţa interioară. Iar»

asta nu o va recunoaşte în faţa nimănui.

XX

SÓLA Guðb…! E la fel de magnifică de la distanţă ca şi de aproape!

În timpul drumurilor lor prin oraş, Mână Steinn stă în faţă, pe scaunul din dreapta ei. În spatele lor, doctorul Garibaldi Árnason se întinde pe bancheta de piele a maşinii. Între vizite, răsfoieşte rapoarte medicale sau face însemnări într-un caietel. Le-a interzis cu severitate şoferului şi ajutorului lui să vorbească între ei, astfel încât să se poată concentra la citit, la scris şi să se poată auzi gândind – la urma urmelor, e de ajuns sunetul motorului, nu are nevoie să mai asculte şi pălăvrăgeala tinerilor.

Băiatul urmăreşte cu atenţie orice mişcare a fetei.

Cum ţine de volan, cum schimbă vitezele, cum urcă şi coboară din maşină, cum îşi aşază cizma piciorului drept pe scara din dreptul şoferului când trebuie să-l aştepte pe doctor, cum îşi potriveşte ţigara în portţigaretul de plastic, cum trage adânc fumul în piept sau cum scuipă un fir de tutun de pe limbă.

Dar cel mai mult îl impresionează nonşalanţa cu care face toate aceste gesturi şi cât de uşor îi este să fie Sóla Guðb…

Iar acum o urmează pe uşa deschisă a unui apartament de la etajul întâi al unei case de pe una dintre străzile bune ale oraşului, la ultima vizită a zilei.

— Hei, e cineva aici?

Doctorul Garibaldi strigă din pragul uşii.

Apartamentul e întunecos, o lampă electrică de pe casa scării aruncă o lumină slabă în antreu. Când nu se aude niciun răspuns, doctorul îi face semn băiatului să intre primul.

— Aici ar trebui să locuiască un bărbat…

Băiatul bâjbâie prin întuneric. Toate ferestrele au draperiile trase şi aerul e greu de mirosul de vomă, sânge, urină şi diaree. Se opreşte, scoate din buzunar o batistă îmbibată în lizol şi îşi acoperă cu ea gura şi nasul înainte de a porni mai departe.

Nu e nimeni în bucătărie, nimeni în dormitor, nimeni la baie, nimeni în camera de zi. Îi strigă doctorului:

— Nu-i nimeni aici!

Dar fix când băiatul se răsuceşte pe călcâie şi dă să se întoarcă în hol, zăreşte o rază de lumină răzbătând prin tapetul de pe perete, în colţ, lângă sobă. La o privire mai atentă, se dovedeşte că în perete se află o uşă secretă, care la lumina zilei ar fi imposibil de depistat pentru oricine în afara celor care ştiu că se află acolo.

O deschide. Înăuntru e o firidă.

În lumina slabă a unei lămpi de pe biroul minuscul din firidă, băiatul distinge un scaun şi un raft pentru cărţi atent aranjate astfel încât să încapă; pe pereţi sunt înşirate tablouri cu motive atemporale – Adonis şi Pan, satiri şi ciobani, Sfântul Sebastián – şi, pe un divan de la perete, abia atins de conul de lumină, silueta unui bărbat sub o pătură groasă.

Băiatul îl recunoaşte. E unul din primii lui „domni” – cel mai cumsecade dintre toţi până l-a întâlnit pe bărbatul străin de la care nu mai cere niciun ban şi care, după ultima lor întâlnire, l-a privit adânc în ochi şi i-a recitat cu emoţie:

Iubirea noastră toată, grăbită şi încinsă, nu va putea vreodată să fie reaprinsă.

Doctorul Garibaldi şi Sóla Guðb… apar în spatele băiatului. Silueta fantomatică de pe divan face o mişcare.

Doctorul intră în firidă, se opreşte lângă birou la vederea unei cărţi cu copertă bleu pe care se află imaginea a doi maci înfloriţi şi îi silabiseşte titlul:

— *Mikael*.

Locuitorul firidei îi face semn doctorului şi spune răguşit:

— Nu băgaţi în seamă că l-am citit pe Herman Bang, domn doctor, jucaţi-vă de-a Mântuitorul şi salvaţi-mi viaţa.

Băiatul iese pe uşă înainte ca bărbatul să-l zărească.

Sóla Guðb… îl urmează pe hol.

Şi acolo, în întuneric, Mână Steinn o priveşte pe fată cum îi pune o mână protectoare pe umăr. Atât e de familiarizată cu plimbările lui de seară pe lângă Öskjuhlíð.

El ştie totul despre ea, ea ştie numai acest lucru despre el.

XXI

În vizitele la pacienţi, doctorul Garibaldi a adunat tot felul de însemnări cu privire la „gripa spaniolă” şi i-a întrebat pe bolnavi, printre altele, de unde şi cum cred că s-au molipsit.

Mai mulţi susţin că s-au pricopsit cu boala de la cinematograf.

Şi odată ce doctorul s-a convins că cinematografele sunt responsabile de răspândirea bolii, reuşeşte să aranjeze, prin conducerea Autorităţii pentru Sănătate Publică, să fie dezinfectate cu atenţie şi să fie făcut un anunţ

>

public:

„Astfel încât oamenii să stea şi să se gândească cu atenţie la ce fel de instituţii sunt» >

acestea, ce se petrece în ele şi dacă e dezirabil să le viziteze”.

Pentru că doctorul Garibaldi se străduieşte 9 de multă vreme să-şi avertizeze concetăţenii în privinţa pericolelor mersului la cinematograf.

*

Unul dintre lucrurile care fac cinematografele atât de irezistibile este prilejul oferit spectatorilor de a-şi observa fără ruşine semenii, în întunericul sălii, spectatorul, stând în siguranţă în scaunul lui şi urmărind poveştile care i se derulează în faţa ochilor, se poate holba la „bărbaţii" şi la „femeile" de pe ecran cu o atenţie şi o insistenţă ce ar fi de negândit afară, în societate, pe străzi, la locurile de muncă, în cafenele, în magazine, în biserici şi chiar în teatre, fiindcă acolo, să nu uităm, actorul îşi poate întoarce oricând privirea spre public, punând la punct pe oricine îi dă impresia că se holbează insistent la el în loc să urmărească soarta personajului pe care îl joacă în piesă.

Diferenţa rezidă, precum am spus, înfăptui că ceea ce e prezentat spectatorilor nu sunt oameni adevăraţi, în carne şi oase, ci doar spectre ale unor oameni, „simulacre" create din lumini şi umbre când actorii sunt filmaţi împrumutându-şi corpurile şi emoţiile unor păpuşi expuse tuturor privirilor.

Oricine a privit un copil jucându-se cu o păpuşă a observat cum o examinează atent atât cu ochii, cât şi cu degetele. Degetele şi ochii urmăresc formele corpului cu precizia bisturiului unui mare chirurg, căruia i s-a atribuit sarcina de a diseca un cadavru până la os. Fiecare colţişor e examinat: ceafa şi urechile, abdomenul şi laba piciorului sunt toate mângâiate.

În aceeaşi manieră, spectatorii urmăresc spectrele de lumină de pe ecranul de proiecţie şi, indiferent dacă e vorba de arcuirea spatelui Astei Nielsen, de umerii goi ai Thedei Bara, de pleoapele senzuale ale Pinei Menichelli, gleznele subţiri ale Clarei Kimball Young, buzele pline şi frumos arcuite ale Musidorei, unghiile puternice ale lui Gunnar Tolnœs, coapsele ferme ale lui Douglas Fairbanks sau ochii blânzi ai lui Max Linders, respectiva parte a corpului şi poziţia ei va deveni punctul de maximă atenţie al privitorului, imprimându-se în sufletul lui, în timp ce dimensiunea imaginii şi prim-planurile repetate cu buze, dinţi şi chiar şi limbi vor amplifica efectul, aşa încât foarte

puţini vor mai avea puterea să le reziste.

Filmul este, deci, imoral prin însăşi natura lui, transformând actorul într-un fetiş *şi cultivând* perversiunea *în publicul care se lasă atras de el ca un fluture de flacără. Dar diferenţa e că, în cinematografe, spectatorii sunt întâmpinaţi de licărirea rece a flăcării, şi nu de centrul ei arzător. Fluturele izbucneşte în flăcări, dar spectatorul se lasă fără teamă pradă dorinţei lui crescânde şi îi cedează iar şi iar, cum se întâmplă, din păcate, tot mai des*. (Dr. G. Arnason, fragment din „Cinema şi boli ale sufletului", *Naţiunea*, nr. 23/1916)

*

În seara de marţi, 26 noiembrie – ziua în care douăzeci şi şase de înmormântări au loc la catedrală şi sicriele sunt îngropate într-un singur mormânt comun în colţul de nord-est al cimitirului –, Mână Steinn şi Sóla Guðb… trec împreună pe la Cinematograful Nou şi pe la cel vechi să dezinfecteze totul cu clor gazos, după instrucţiunile doctorului.

Îmbrăcaţi în negru din cap până-n picioare, cu măşti negre peste nas şi gură şi ochelari fumurii peste ochi, picură acid clorhidric într-un amestec de clorură de calciu pus în vase de ceramică dispuse la intervale egale printre rândurile de scaune.

Îndată ce vaporii încep să se ridice, cei doi ies în stradă şi închid bine uşile în urma lor.

Băiatul tremură de emoţie şi se preface că tuşeşte.

Gazul galben-verzui care a răpus atâţia tineri în timpul Marelui Război pe câmpurile de luptă ale Europei se ridică acum în sălile cinematografelor din Reykjavík.

VIII

(30 noiembrie – 1 decembrie 1918)

XXII

Primul film proiectat în Reykjavík după ce epidemia a început să se domolească, pe la finalul lunii noiembrie, şi părea înţelept să se permită din nou reuniunile publice, a fost *Unde suferinţa e uitată* – „minunata poveste de

dragoste a unui tânăr artist”, în patru părţi. Banii obţinuţi din vânzarea biletelor au fost folosiţi pentru ajutorarea numeroşilor copii rămaşi orfani din cauza epidemiei.

Deşi Mână Steinn era destul de falit după toate zilele şi nopţile cu Sóla Guðb… şi doctorul Garibaldi – nu avusese nici energie, nici timp să-şi caute noi clienţi –, mai avea destui bani ca s-o invite pe bătrână la Cinematograful Nou.

Nu că ar fi fost lucru uşor s-o convingă să accepte invitaţia. Întâi i-a spus că nu ar fi cuviincios ca el, un copil aflat în grija ei, să-i facă cinste cu una sau alta. El i-a răspuns amintindu-i că a împlinit şaisprezece ani în 23 aprilie şi că e absolut normal ca rolurile să se inverseze. Aşa e mersul vieţii.»

Bine, apoi bătrâna a spus, ca să se apere, că şi ea a fost la *cinefilm* la vremea ei, şi nu numai o dată, poate nu chiar de trei ori, dar măcar de două ori, şi că de fiecare dată a fost al naibii de plicticos, cu excepţia unui buletin de ştiri de la Thingvellir[8] înfăţişându-l pe pastorul şi poetul Matthias Jochumsson stând cu genunchii depărtaţi pe scaun, cu bastonul între picioare şi melon, însă asta doar din cauza faptului că bătrânul poet era rudă cu ei.

Dar când băiatul a început să-i înşire compania selectă şi avantajele locurilor mai bune de la Cinematograful Nou – care includeau, printre altele, şi o scrumieră în mânerul fiecărui scaun s-a înduplecat fără tragere de inimă să-l însoţească.

Bătrâna a spus că obişnuia să-l invidieze pe tatăl proprietarului de la parter pentru serile petrecute împreună cu prietenii lui în fumul gros de trabuc din camera de fumat; când era trimisă la ei cu apă minerală sau carafe cu tărie, obişnuia să zăbovească acolo, învăluită de norul de tutun, atât cât era considerat cuviincios.

Proiecţia filmului a fost întârziată cu treizeci de minute, timp în care spectatorii au făcut schimb de

8 în original, Þingvellir - în prezent un parc național aflat la aproximativ 40 de kilometri de capitală, dar care reprezenta, până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, un loc de adunare pentru conducătorii țării. Þing, Alþingi = Parlamentul Islandei.

condoleanţe, s-au plimbat printre rândurile de scaune fără, însă, să-şi strângă mâinile sau să se îmbrăţişeze, ci limitându-se la a-şi înclina respectuos capul şi la a repeta aceleaşi cuvinte de consolare, adăugând, după caz, „fiica dumneavoastră”, „sora dumneavoastră”, „soţia dumneavoastră”, „soţul dumneavoastră”, „fiul dumneavoastră”, „fratele dumneavoastră” – fiindcă absolut toţi pierduseră pe cineva apropiat.

În momentul în care ultimul spectator a intrat în sală, s-a lăsat tăcerea. Era adolescenta care stătuse închisă timp de treisprezece zile în casă alături de trupul neînsufleţit al mamei şi de cel al fratelui ei. Era condusă de o asistentă şi un angajat de la spitalul de psihiatrie Kleppur. Din privirea ei era clar că nu ar fi fost în stare să înţeleagă nimic din condoleanţele care le frigeau tuturor buzele.

Luminile s-au stins.

Pe ecran au apărut copii, însoţiţi de un înger, sfinte îngenunchind lângă pietre mortuare; iubiţi care nu apucă să se bucure unul de compania celuilalt.

Orchestra lui Reynir Gistason a acompaniat proiecţia filmului, reuşind iniţial să acopere suspinele şi plânsetele din sală. Din scaunele mai bune se ridica fum; bărbaţii fumau trabuc după trabuc încercând să-şi înăbuşe plânsul.

Când au ieşit din sală, bătrâna şi-a şters lacri»

mile şi i-a smuls băiatului promisiunea că nu o va mai invita niciodată la cinematograf.

XXIII

Soarele îşi aruncă razele peste oraş. Vremea e cum nu se poate mai frumoasă, caldă şi uscată. Mână Steinn trece prin mulţimea de oameni din port ca un ac printr-un sac de pânză până ajunge la un loc bun pe marginea docului.

Acolo, în dană, se află vasul danez *Şoimul Islandei*, cu steaguri în vârful catargului principal. Deasupra steagului islandez, agăţat mai jos, flutură cel danez.

Puţin după ce clopotele catedralei au bătut ora unsprezece şi jumătate, marinarii de pe *Şoim* se

încolonează la ordin pe puntea vasului şi coboară în marş pe ţărm cu armele la umăr şi baionetele strălucind. Astfel echipaţi, merg în pas de defilare din port până în faţa clădirii Guvernului, unde formează garda de onoare în dreptul zidului. Acolo se află deja şi orchestra de suflători Harpan, alături de dirijorul lor nedormit, Reynir Gistason.

Mulţimea urmăreşte traseul marinarilor şi băiatul se lasă dus de ea. Cei mai mulţi se postează pe strada Lækjargata, unii aşteaptă în piaţă, iar alţii se înşiră pe panta din dreapta clădirii Guvernului. El îşi găseşte un loc în piaţă.

Ofiţerii de pe *Şoim* se apropie în uniformele lor, împreună cu consulii străini, şi se îndreaptă spre intrarea principală, în faţa căreia aşteaptă membrii guvernului, însoţiţi de cetăţenii de vază ai capitalei invitaţi le ceremonie. Printre invitaţi, băiatul îi zăreşte pe proprietarul de la parter şi pe Guðbjörn Ólason, agentul de bursă, tatăl Sólei Guðb…

Se uită după fată şi o descoperă pe iarba din stânga clădirii, printre familiile înstărite. Azi e îmbrăcată ca Irma Vep când urma să fie trimisă în colonia penală din Alger. îmbrăcată în negru din cap până-n picioare şi purtând cizmuliţe negre de piele până la glezne, cu o pălărie neagră cu boruri largi şi fundă neagră pe cap, palidă la faţă.

În dreptul prăvăliei lui Thomsen se află grupuri de matrozi de pe *Şoim*, uimiţi de cât de liniştiţi sunt islandezii cu ocazia zilei lor naţionale. Şi sunt îndreptăţiţi să creadă că adunarea seamănă mai mult cu o înmormântare decât cu naşterea unei naţiuni suverane. Oamenii»

sunt posomorâţi, multe dintre femei îşi ascund feţele în spatele vălurilor cernite, bărbaţii poartă pe braţ banderole în semn de doliu.

Când clopotele bat douăsprezece şi un sfert, orchestra începe să cânte „Eldgamla îsafold”[9]. Bărbaţii îşi

9 „Bătrâna Islanda4, cântec patriotic islandez pe versuri de Bjarni Vigfússon Thorarensen, intonat de regulă la evenimente publice cu

scot pălăriile în timpul cântecului – care e atât de evident marcat de lipsa repetiţiilor prealabile, încât devine o tortură pentru urechi –, iar la final, ministrul finanţelor urcă pe scările din faţa Guvernului şi ţine un discurs cu ocazia zilei naţionale.

Şi când ministrul începe să vorbească despre inimile naţiunii, despre fostul şef al statului, acum decedat, despre sfârşitul unei lupte de un veac, despre furtunile năprasnice care s-au abătut peste ţară, despre soarta drapelului naţional, băiatului îi trece prin cap că exact în toiul unei adunări de genul acesta ar da buzna vampirii. Trăgând o salvă din groaznicul lor tun mobil, de exemplu. Dar asta ar fi doar o diversiune, desigur. În haosul creat de distrugerea iniţială, alţi membri ai bandei de criminali ar arunca în aer trezoreria Băncii Naţionale şi ar prăda seifurile – după care ar fugi cu toţii din ţară cu un hidroavion.

Unde ar fi aşezat tunul? A, da, s-ar fi putut deghiza în misionari francezi, închiriind camere deasupra prăvăliei lui Thomsen. De acolo ar fi avut un unghi bun de tragere.

Băiatul priveşte peste umăr, uitându-se la clădire de sus până jos, unde dă cu ochii de matrozi. Unul dintre ei, un tip bine făcut, cu mustaţă blondă, îl zăreşte la rândul său.

Pe treptele Guvernului, ministrul îşi încheie discursul.

Şi în timp ce steagul în formă de coadă de rândunică al noii naţiuni suverane Islanda este ridicat pe stâlpul înalt al clădirii Guvernului şi tunurile navei *Şoimul Islandei* trag douăzeci şi una de salve în onoarea ei, băiatul şi marinarul îşi încrucişează privirile.

XXIV

Prin uşa închisă se aude fanfara de suflători intonând „înalţă-te, tu, tânăr steag al Islandei!”[10].

În magazia de unelte a prăvăliei lui Thomsen, băiatul

însemnătate națională.

10 „Ris þú, ungă Islands merki!“, cântec patriotic dedicat steagului național.

şi matrozul sunt prinşi într-o îmbrăţişare pasională – se sărută adânc, iar când băiatul simte gustul dulce-acrişor al danezului, se întreabă pentru o secundă dacă celălalt îi simte gustul de cafea. Băiatul l-a condus pe marinar în spatele prăvăliei lui Thomsen, pe aleea Kolasund, acolo unde merge uneori cu „domni” după miezul nopţii, satisfăcându-i în umbra latrinei, şi întâmplarea a făcut ca uşa magaziei să fi fost lăsată deschisă.

Se dezbracă de hainele de iarnă fără să se oprească din săruturi. Matrozul dă jos bretelele de pe umerii băiatului, îi trage cămaşa din pantaloni şi îşi strecoară mâna dreaptă pe sub ea, mângâindu-l pe spate în timp ce cu stânga îl apucă de ceafă. Băiatul îi prinde fundul cu ambele mâini şi îl trage mai aproape, împingându-şi simultan coapsele în marinar, astfel încât erecţiile li se freacă prin materialul pantalonilor. Marinarul îşi mută mâna pe pieptul băiatului, îi prinde un sfârc între degetul mare şi arătător şi i-l strânge.

Angajaţii prăvăliei lui Thomsen stau în piaţa din faţa clădirii, la o aruncătură de băţ de camarazii marinarului, şi cu toţii îl ascultă pe căpitanul *Şoimului* transmiţând mulţimii salutul regelui Cristian al X-lea al Danemarcei, al parlamentului şi al naţiunii. Înăuntru, printre lanţuri de toate mărimile, şuruburi şi cuie, cutii cu vopsea, ciocane şi cleşti, salopete şi cizme, băiatul şi danezul se sprijină de strung şi fac dragoste.

Marinarul îi trage băiatului pantalonii în jos până la coapse şi se lasă în genunchi. îl ţine de penis lingându-i testiculele, rostogolindu-i-le cu limba, pe care şi-o plimbă apoi languros de la rădăcină până la capul purpuriu, gâdilându-l cu mustaţa înainte să-şi închidă buzele în jurul lui.

Orchestra cântă „Regele Cristian”.

Băiatul se sprijină de strung în timp ce marinarul i-o suge, susţinându-se cu o mână şi trecându-şi-o pe cealaltă prin părul blond al danezului.

Nouă urale răsună afară în piaţă.

Se smulge din gura marinarului, îl ridică în picioare şi îi descheie prohabul, îi bagă mâna în izmene, prinzându-l de penisul tare şi trăgându-i pielea de pe gland, peste care îşi plimbă degetul cel mare. Cu mişcări lente, întinde stropul de spermă care s-a adunat la vârf.

Marinarul îşi bagă arătătorul şi degetul mijlociu în gură, umplându-le de salivă, apoi îşi duce mâna sub testiculele băiatului, pipăindu-i marginea anusului şi încercând să-şi deschidă un drum. Băiatul geme uşor, îl strânge mai tare de penis şi freacă mai repede.

Ceremonia din faţa Guvernului se apropie de sfârşit.

9

Băiatul se întoarce cu faţa spre strung şi se apleacă. Marinarul intră în el.

Mai întâi se cântă imnul naţional al Danemarcei, „Der ei et yndigt land", apoi cel islandez, „Ó, guð vers lands".

Uralele mulţimii par că nu se vor sfârşi niciodată.

Fix în clipa în care Mână Steinn termină, simte sperma fierbinte a marinarului ţâşnind în el, iar uşa magaziei se dă de perete.

Din prag se aude un strigăt disperat în daneză:

— *Mogens, ce dracu' faci*?

Apoi în islandeză:

— Ce dracu' e porcăria asta?

Ultimele cuvinte sunt însoţite de un pumn care-l lasă pe băiat inconştient.

IX

(5 – 6 decembrie 1918)

XXV

— Ar TREBUI să terminăm cu el… N-ar fi greu să scăpăm de cadavru… morgile sunt pline de boschetari anonimi… Să-l dăm medicinştilor să-l jupoaie… au ajuns să disece cadavre de prostituate… din Jóka cea veselă n-au mai rămas decât oasele… împărţite între ei ca amintire… nopţile în care se duceau la ea înainte să se îmbolnăvească de gripă… Ha-ha… Haideţi să terminăm cu el, zic eu, să ne

scăpăm de tot.

Mână Steinn stă cu urechea lipită de uşa încăperii în care e ţinut şi încearcă să distingă conversaţia din spatele ei. Nimeni nu răspunde îndemnurilor acestui domn agitat care strigă că ar trebui „să termine cu el”. Băiatului nu îi e frică de ameninţare. Şi-a dat seama că bărbaţii >» adunaţi să îi decidă soarta nu sunt genul ăla de oameni. Bărbatul agitat urlă mai mult pentru sine decât pentru ceilalţi domni.

— Să-l înecăm ca pe un câine turbat… Are ochi de animal, golanul dracului…

Dar gândul de a-l omorî pe băiat şi de a-l tăia în bucăţi nu se bucură de susţinerea celorlalţi, care nu sunt nici ei străini, totuşi, de intenţia de a rezolva toată chestiunea în cel mai rapid mod posibil.

Ultimul lucru de dorit cu ocazia sărbătoririi suveranităţii Islandei e ca ziarele locale sau daneze să fie împânzite de ştiri despre un scandal de sodomie izbucnit în Reykjavík.

Ţara s-ar face de râs în Danemarca, oponenţii noii suveranităţi ar ridiculiza episodul cu meschinăria specifică danezilor; ar spune că s-au descotorosit de ţara asta de poponari care nu le lasă marinarii în pace – nu ar merge, oare, până la a boteza ţara *Curlanda* şi la a-i alege un steag pornografic în bătaie de joc? Da, ziarele daneze sigur ar fi în stare să îl înfăţişeze pe islandez ca fiind responsabil pentru incident şi să-l scoată nevinovat pe marinar, care fără îndoială se lăsase pradă acestui viciu şi înainte de-a ajunge în Islanda la bordul *Şoimului*. Din fericire, căpitanul vasului e de acord cu ei asupra faptului că toată chestiunea trebuie rezolvată în mod cât se poate de discret. Vasul a ridicat deja ancora, iar marinarul va fi pedepsit conform legilor marinei daneze.

Nu, tăria morală a locuitorilor oraşului e atât de şubrezită după întâmplările ultimelor săptămâni, încât nu mai pot depăşi şi alte obstacole. Norul unor vicii străine şi împotriva firii nu are voie să umbrească soarele cald

răsărit în inimile încă îndurerate ale ţării pe 1 decembrie.

Trebuie luat în considerare şi faptul că vinovatul pentru acest incident locuieşte în aceeaşi casă cu unul dintre cetăţenii de vază ai oraşului, un lider printre socialişti, care şi-a pierdut de curând fiul.

Băiatul aude o voce pe care o recunoaşte.

Doctorul Garibaldi Árnason ia cuvântul.

— E clar că băiatul nu e ca toţi ceilalţi oameni… *homosexual*… dedat acestui viciu lamentabil care te face să întreţii relaţii trupeşti cu cei de acelaşi sex… alţi oameni sunt scandalizaţi… acum ştim că atunci când se petrec astfel de lucruri… corpul nu e mai puţin bolnav decât mintea… o gravă şi multiplă dereglare în dezvoltarea şi funcţiile glandelor… anomalia lui sexuală dublată de priapism… în alte privinţe, un băiat chiar capabil… pot să depun mărturie pentru asta… curajos… scăpat de sub control… foarte puţine cazuri cunoscute la noi în ţară… nu a prins rădăcini… se vor înmulţi dacă… teoria mea… o avertizare… bărbaţii vor deveni mai predispuşi la homosexualitate cu toată nebunia asta cu filmele…

Doctorul e întrerupt:

— …zici, Guðbjörn?

Răspunsul e ferm:

— …trebuie să terminăm cu el…

Aceste cuvinte provoacă agitaţia celorlalţi bărbaţi şi acum vorbesc toţi unii peste alţii, atât de solidari devin în faţa acestei scârnăvii.

XXVI

Mână Steinn nu ştie unde se află. Şi-a rêve

nit din leşin în această încăpere şi de atunci stă acolo.

O femeie pe care n-a mai văzut-o niciodată îi aduce mâncare. E îmbrăcată ca o infirmieră, dar nu se poartă ca una. Iar încăperea, la rândul ei, nu arată ca un salon de spital. Înăuntru se găsesc o canapea, două fotolii şi două scaune de birou, o măsuţă de cafea şi un coş cu ziare, un

paravan decorat, în spatele căruia se află nişte scăunele şi un suport de haine, iar chiar la intrarea în cameră, toaleta cu closet şi un lavabou.

Camera nu are ferestre, dar e luminată electric, iar băiatul estimează că trebuie să fi stat închis acolo timp de trei sau patru zile. Doarme pe canapea cu o pătură pe el şi cu o pernă brodată sub cap, iar în primele două zile a dormit aproape neîntors. Bănuieşte că a fost drogat.

Ca băiatul să nu scape, infirmiera care are grijă de el îi aşază tava cu mâncare pe podea, în faţa uşii, apoi bate, deschide uşa de-o palmă şi aşteaptă ca el să se retragă până în celălalt capăt al camerei înainte s-o deschidă mai larg, destul cât să împingă tava înăuntru cu vârful pantofului, apoi să trântească uşa la loc. Nu ia îndărăt tăvile aduse, ci vine mereu cu unele noi, astfel că în cameră se adună grămezi de tăvi şi tacâmuri murdare.

9

Camera mai are două uşi pe lângă cea care dă spre toaletă: cea la care a ascultat conversaţia din camera alăturată şi pe care intră infirmiera cu tava de mâncare şi o alta, pe care nu a deschis-o încă, dar pe sub care îi parvine un miros plăcut de dezinfectant.

A încercat să se uite prin gaura fiecăreia din ele, dar în ambele se află chei, fiindcă încăperea e, desigur, încuiată.

Cineva bate la uşă şi răsuceşte cheia. Băiatul se refugiază în colţul îndepărtat al camerei. Dar în locul infirmierei, în cameră intră patru bărbaţi.

y îi recunoaşte pe trei dintre ei, pe proprietar, pe doctorul Garibaldi Árnason şi pe Guðbjörn Ólason, dar pe al patrulea nu îl poate identifica, deşi are o bună memorie a chipurilor.

Guðbjörn ia cuvântul în numele celor patru şi, când toţi se aşază la locurile lor, îi prezintă băiatului viitorul care îl aşteaptă. E în interesul lui să îi asculte. Trebuie să înţeleagă că, dacă toate acestea nu ar fi avut loc în circumstanţe atât de speciale, ar fi ajuns la închisoare sau

mai rău. Doctorul Garibaldi îl bate ferm şi protector pe genunchi, proprietarul de la parter priveşte în pământ, în timp ce ai patrulea pufneşte.

În încheiere, Guðbjörn întreabă dacă băiatul mai are nevoie de ceva anume în afară de haine de la bătrână, căreia îi spune pe numele ei întreg şi pe care o vor înştiinţa că băiatul a primit un loc de muncă pe un trauler.

Băiatul răspunde că sub perna lui se află o eşarfă roşie, pe care i-ar plăcea s-o ia cu el.

Când sunt pe cale să iasă din cameră, umbra uşii cade pe al patrulea bărbat, care se întoarce şi întreabă pe un ton ridicat:

— Dar… dar n-ar trebui să… n-ar trebui să-l…?

Şi atunci băiatul recunoaşte în vocea bărba – >

tului care vrea „să termine cu el” pe „domnul” sprinten care a dispărut după ce i-a supt-o pe dealul Öskjuhlíð, în seara când a început erupţia vulcanului Katla.

Îi zâmbeşte bărbatului. Asta îl face să tacă.

*

Băiatul stă întins pe canapea, în speranţa că va adormi imediat.

Visează antilope.

XXVII

— Mână, Mână Steinn…

Băiatul simte o atingere pe umăr.

— Mână…

Sóla Guðb… îngenunchează lângă canapea.

*

Ies din clinica unde a fost închis şi astfel descoperă că se află în cea mai mare clădire în care a pus piciorul vreodată. Coridoare albe, uşi negre lăcuite dispuse pe ambele laturi cât vezi cu ochii, un tavan de trei ori mai înalt decât cele obişnuite, linoleum lustruit – becuri imense pe tavan succedându-se în urma lor de-a lungul coridorului ca un ecou.

Mână Steinn simte nevoia să urle.

Chiar şi scările în sine sunt impresionante. Treptele,

parcă sculptate de forţa naturii, coboară în întunericul etajului inferior. Şi din ampla casă a scării se înalţă un turn de fier: puţul liftului.

Sóla Guðb… se simte în largul ei aici. Biroul tatălui ei se află la etajul întâi. Apasă pe butonul de lângă uşa liftului.

În vârful puţului ascensorului se aude un declic metalic.

Motorul porneşte, ridicând cabina spre etajul lor cu un sunet reconfortant.

*

Sóla Guðb… îi dă băiatului mâna şi îl ajută să iasă pe fereastra de la ultimul etaj al clădirii Nathans & Olsens. E întuneric beznă.

— Ţine-te după mine.

Băiatul urmăreşte silueta fetei, întâi pe marginea îngustă a cornişei, apoi în sus, pe panta acoperişului, până la margine. îl ia cu ameţeală, iar Sóla Guðb… îi spune să încalece culmea acoperişului. Stând aşa, se târăşte pe fund în urma ei până la turnul clădirii, unde fata îl ajută să se ridice în picioare.

— M-am gândit că ai vrea să vezi asta înainte să pleci.

De pe acoperişul celei mai mari clădiri construite vreodată în Islanda – are şase etaje! – se deschide, la nord, o panoramă a gheţarului Snæfellsjökull, iar spre sud se înalţă silueta piramidală a muntelui vulcanic Keilir.

Pe lângă asta, se deschide şi o privelişte asupra oraşului, în beznă din cauza penuriei de petrol lampant – casele par nişte grămezi de cărbune la care oamenii abia pot îndrăzni să viseze.

Mână Steinn priveşte departe, spre promontoriul Laugarnes, singura parte a oraşului pe care epidemia a cruţat-o, şi îşi dă seama brusc că, înainte ca el şi Sóla Guðb… să-şi ia rămas-bun pentru ultima oară, trebuie să-i spună ceva despre el însuşi.

Arată înspre clădirea de lemn de pe limba de pământ

din depărtare.

— Acolo am locuit în primul an când am venit în oraş.

Fata e uimită:

— La Spitalul de leproşi?

*

Nava de marfă şi pasageri *Sterling* e ancorată în port.

Doi pasageri se vor îmbarca în dimineaţa următoarei zile.

Băiatul este unul din ei. Celălalt e un englez care timp de mai bine de o lună a zăcut la pat, aşteptând să se vindece de gripa spaniolă, în Casa de la Eyrarbakki[11]. Şi mulţi se miră de cât e de cumsecade pentru un olog – cum ar fi spus bătrâna –, de vreme ce a fost de acord să-l însoţească pe băiat până la Londra.

Acolo va ajunge în grija unui islandez uns cu toate alifiile, dramaturgul Haraldur Hamar.

Mână Steinn râde; în pieptul lui se zbat furioase aripi negre.

(9 iulie 1929)

XXVIII

Grupul care îşi face intrarea în biroul tele→

grafic al Oficiului poştal din Reykjavík într-o zi de iulie a anului 1929 emană un aer cosmopolit.

E vorba de trei persoane asociate cu grupul POOL[12]: regizorul Kenneth Macpherson, poetul Robert Herring şi romanciera Annie Winifred Ellerman, care a adoptat pseudonimul Bryher, împreună cu asistentul şi interpretul

11 Una dintre cele mai vechi clădiri din Islanda, construită în 1765, când comercianților danezi li s-a permis să-și petreacă iarna în țară. Este cunoscută și sub numele de Casa Comercianților. Satul Eyrarbakki a fost timp de mai multe secole singurul port maritim comercial de pe coasta de vest a țării, ceea ce i-a conferit o importanță deosebită. Casa a fost transformată ulterior în muzeu.

12 POOL group este un trio de artiști interbelici format din Hilda Doolittle, Kenneth Macpherson și Annie Winifred Ellerman. Fondat în 1927 în Territet, Elveția, grupul a realizat un singur film, Borderline, în 1930. Au devenit cunoscuți mai ales pentru publicarea lunară, între 1927 și 1933, a revistei internaționale de film Close Up.

acestora în timpul călătoriei lor în Islanda, M. Peter Carlson. Scopul vizitei lor în ţară este filmarea câtorva scene pentru un film experimental.

La scurt timp după plecarea din Anglia, au organizat, într-o galerie, o proiecţie a celui de-al doilea scurtmetraj al lor, *Monkeys' Moon*, şi au sărbătorit publicarea primului număr din al patrulea an al revistei de film *Close Up*, editată şi tipărită de Macpherson şi Bryher, la care Herring a fost de la bun început unul dintre contribuitorii principali. Se consideră că revista e prima din lume care abordează filmul ca pe o formă de artă ce necesită experimentare şi analiză psihologică, opunându-se totodată tuturor formelor de cenzură.

Teoriile şi metodele lui Freud le sunt la fel de familiare precum prietenilor lor din mişcarea suprarealistă franceză. Sunt de părere că prin intermediul cinematografiei aplicate şi îndrăzneţe – cu zgârieturi şi desene făcute direct pe peliculă, montaj haotic, supraimpresiune, schimbarea vitezei de redare, prim-planuri înfăţişând obiecte şi părţi ale corpului, racorduri cu oameni şi animale, sabotarea intrigii liniare a filmului – e posibil să recreezi complexa viaţă a inconştientului uman şi să-l eliberezi de sub controlul normelor morale şi inhibiţiilor psihologice înrădăcinate.

Psihanaliza maselor şi eliberarea societăţii prin intermediul cinematografiei constituie scopul lor declarat.

Doi din grupul celor patru duc un stil de viaţă libertin, inimaginabil pentru locuitorii tării în care tocmai au sosit, şi asta nu datorită averii lui Bryher – ea este fiica armatorului John Ellerman, cel mai bogat om din istoria Marii Britanii, locuieşte într-o vilă imensă în Montreux, Elveţia, şi asigură mecenatul mai multor artişti din întreaga Europă – şi nici pentru că se mişcă într-o lume în care o dispută pornind de la un cuvânt dintr-o poezie sau un prim-plan de un minut poate strica o prietenie, ci mai degrabă pentru că Bryher şi Macpherson s-au căsătorit doar ca s-o poată adopta pe fiica poetei americane Hilda

Doolittle, cunoscută şi ca H.D., care face de asemenea parte din grupul POOL şi este iubita amândurora.

Dar funcţionarul de la telegraf nu poate ghici din înfăţişarea sau din comportamentul grupului că membrii acestuia experimentează în mai multe domenii decât în film şi în literatură. Exuberanţa lui Macpherson şi Herring nu îi trezesc atenţia – e normal ca oameni care 9

tocmai au debarcat într-o tară străină să fie cu9

prinşi de veselie. E mai degrabă atent la părul scurt al lui Bryher, fiindcă însăşi iubita lui îi povestise de curând că vrea să se tundă bob.

Motivul pentru care au poposit la telegraf e că Bryher trebuie să-i trimită lui H.D. O telegramă – din cauza unui atac de anxietate, n-a putut să îi însoţească şi a rămas acasă, în apartamentul londonez de pe Sloane Street –, fiindcă atât de fierbinte e dragostea lor, încât îşi scriu în fiecare zi, chiar şi când îi despart mări şi ţări.

Carlson îşi face de lucru în timp ce Bryher îi citeşte funcţionarului cu ochi bulbucaţi me

sajul de trimis:

„DEAR CÂT – STOP – SAFE ÎN THULE – STOP – LOVE FIDO”[13].

Când ies pe scările din faţa Oficiului poştal, Carlson îşi cere scuze de la însoţitorii lui, e încă ameţit după călătoria în jurul peninsulei Reykjanes şi nu crede că e în stare să ia parte la ceaiul de după-amiază găzduit de Snæbjörn Jónsson, proprietarul librăriei The English Bookshop, şi de soţia lui, A. Florence Westcott, la ei acasă. Înainte de a-şi lua rămas-bun de la cei trei, convin să se întâlnească cu toţii a doua zi de dimineaţă în sala de mese a vasului S.S. *Arcadian*.

Vor părăsi portul devreme, la bordul acestui imens vas de croazieră pe care oamenii mai cultivaţi îl numesc de obicei *Pan*, după cel mai faimos dintre fiii Arcadiei.

În filmul pe care grupul POOL intenţionează să-l

13 „DRAGĂ CAT - STOP - ÎN SIGURANȚĂ ÎN THULE - STOP - CU DRAGOSTE FIDO" (engl.).

realizeze în Islanda urmează să apară şi foci. Ei speră să găsească câteva când vor călători spre nord, de-a lungul coastei.

xXIX

La scurt timp după ce gazdele şi oaspeţii străini iau loc la masă, M. Peter Carlson intră pe poarta cimitirului, la intersecţia străzilor Suður şi Hólavalla. În vârful dealului pe care se întinde cimitirul sunt îngropaţi cei care au murit de gripă spaniolă.

Puieţii de scoruş plantaţi în primăvara lui 1919 au crescut.

Florile scoruşilor luminează înserarea ca o mie de sori incandescenţi.

Puţin mai încolo, spre vest, Carlson găseşte mormântul căutat. O placă albă de marmură, pe care a comandat-o în Anglia şi a trimis-o personal la cimitir, indică cine se află îngropat acolo:

KARMILLA MARÍUSDÓTTIR *14 IUNIE 1833…

+ 6 SEPTEMBRIE 1924 ODIHNEASCĂ-SE ÎN PACE

Avea şase ani când a fost trimis în grija Karmillei Maríusdóttir. Nu ştie dacă ea era ultima lui rudă rămasă în viaţă sau doar singura care a îndrăznit să-l primească. Avea şaptezeci şi cinci de ani pe atunci şi i-a spus doar că e sora străbunicii lui, că n-avea să locuiască cu ea multă vreme şi că ar fi trebuit să fie moartă de mult.

Avusese o mamă şi îşi aducea aminte de ea în măsura în care poţi să-ţi aminteşti o persoană pe care abia dacă ai văzut-o sau atins-o vreodată. De alţi oameni nu-şi aduce aminte. Dacă a avut, într-adevăr, un tată, sau dacă a avut alţi fraţi sau surori, dacă a avut bunici, totul s-a pierdut. Şi fiindcă bătrâna n-a pomenit de ei niciodată, nu a întrebat nici el.

Totuşi, îşi aminteşte vag de o fată care obişnuia să-i dea afine. Simte din când în când afinele atingându-i buzele. Ar putea să fi fost sora lui – dar e la fel de probabil să nu-i fi dat nimeni afine vreodată.

Primul an al vieţii lui e legat de amintirea unei

singure persoane şi a unui singur loc:

Mama lui şi uşa camerei ei.) *y* în partea inferioară a uşii se afla un vizor care se deschidea din exterior. Prin acest vizor o vedea pe maică-sa la orele mesei şi „când avea voie să-şi petreacă timpul cu el”. Fiindcă doar atunci vizorul era lăsat deschis pentru un timp şi femeii i se dădea voie să stea în dreptul lui şi să-i vorbească fiului ei.

Înţelege acum că maică-sa era deja bolnavă de lepră când s-a născut el. Îşi aminteşte că, pe când a început să şadă pe scăunel în dreptul vizorului, ea obişnuia deja să-şi acopere faţa cu un văl şi să poată mănuşi.

I-a dat voie s-o vadă o singură dată. Încă îşi aminteşte faţa blândă aşa cum a văzut-o prin fundul sticlei prin care ea l-a rugat să o privească.

Nu mai ştie dacă a făcut şi altceva în acei cinci ani în afară de a şedea pe scăunelul acela.

Numai când a fost urcat pe un cal şi dus de acolo a văzut cum arată de fapt ferma unde crescuse. După ce au trecut de râu, s-a răsucit în poala bărbatului care-l ducea şi a văzut ferma cu acoperiş de turbă la poalele unui munte înalt, cu patru vârfuri.

Călătoria lor a luat sfârşit la Spitalul de leproşi din Laugarnes.

Un an mai târziu, când devenise limpede că nu era infectat, a fost trimis în oraş și încredinţat Karmillei Maríusdóttir.

Imediat ce şi-a anunţat moartea iminentă, bătrâna i-a poruncit să nu spună nimănui ce i s-a întâmplat mamei sale şi „niciodată, niciodată, niciodată” să nu divulge că el însuşi a fost internat în pavilionul de bărbaţi al Spitalului de leproşi.

La care el a răspuns:

— Dar eu nu sunt bărbat, sunt doar un copil…

XXX

Pe latura dinspre est a străzii Lindargata, chiar în dreptul pieţei Vitatorg, se află o casă cu două etaje, acoperită cu fier forjat şi zugrăvită în culori mai îndrăzneţe

decât casele din jur. Acoperişul îi e negru, zidurile laterale şi frontoanele îi sunt violete, în timp ce lemnăria şi tocurile ferestrelor sunt maro, iar menourile lor, albe.

Un dric e parcat pe aleea care duce la un atelier, zugrăvit în aceleaşi culori ca şi casa. Pe faţada atelierului scrise:

SÓLBORG GUÐBJÖRNSDÓTTIR – ZUGRAV TELEFON: 323 – ZUGRĂVEALĂ ÎN ORICE CULOARE

Afară, sprijinită de zidul atelierului care dă înspre grădină se află vechea motocicletă Indian – vopseaua a început să i se scorojească şi cauciucurile i s-au dezumflat –, iar lângă ea e parcată o superbă motocicletă Triumph, model Q.

Ferestrele dinspre stradă sunt la înălţimea unui stat de om şi una dintre ele e deschisă. Perdeaua a fost trasă afară de curent. Flutură în băiata vântului. Din casă răsună voci de femei.

M. Peter Carlson păşeşte pe ţărmul nisipos spre Laugarnes.

Se bucură că nu a cedat tentaţiei de a bate >

la uşa casei violet.

Sóla Guðb… rămâne intangibilă în memoria lui.

Destinul i-a surâs în ultimii ani. A făcut cursuri de electrician şi a avut multe slujbe ca asistent pentru tehnicienii şi cameramanii de filme. Şi-a primit titlul de *Best Boy* – e în continuare considerat un băiat, cu toate că are deja douăzeci şi şapte de ani.

Închiriază un mic apartament în Chelsea cu Richard „Buddy” Williams, un tipograf care îi

1. *Best boy* (în traducere literală – cel mai bun băiat) – asistentul şefului de lumini sau al maşinistului-şef în cinematografie (engl.).

e foarte drag. Williams publică volume de poezii şi alte cărţi subţiri în tiraje limitate, dar de o calitate excepţională. Astfel au intrat în legătură cu grupul POOL, deşi Carlson îi ştia deja şi o remarcase pe H.D. în decursul întâlnirilor la care participase cu Haraldur Hamar, când

ajunsese prima oară în Anglia.

În Anglia, Carlson se duce la toate filmele străine. Desigur că a văzut deja *Underworld*, filmul lui Josef von Sternberg proiectat în seara asta la Cinematograful Vechi. Bryher şi Macpherson nu sunt la fel de impresionaţi de filmele cu detectivi ale lui Sternberg – ei preferând dramele psihologice ale lui G.W. Pabst –, dar el ştie cât de mult le sunt tributare filmelor lui Louis Feuillade, *Vampirii* şi *Fantômas*, acestea fiind două pelicule pe gustul lui.

În anticamera apartamentului lui şi al lui „Buddy" de pe Tite Street e agăţat un semn cu „BEWARE OF FALLING COCONUTS"[14].

Ăsta e tipul lor de umor.

Carlson se află la cincizeci de metri depărtare de Spitalul de leproşi când se simte, brusc, imponderabil. Se uită la propriile mâini şi vede direct prin ele. Îşi pipăie corpul şi mâinile lui caută în gol. Nu simte nimic, cu excepţia unor bătăi din aripi unde obişnuia să-i fie inima.

Un bărbat între două vârste dă colţul spitalului; e Sigurður Ásgrímsson, un ţăran din Dæli, de pe ţărmul lacului Hópsvatn, care a fost pacient aici timp de şase ani, de când s-a îmbolnăvit.

Pentru o clipă, i se pare că un bărbat tânăr se află în faţa lui, dar în momentul următor acesta se transformă într-un fluture negru, mai mare decât orice fluture pe care l-a văzut vreodată. Zboară spre el şi i se aşază pe ciotul inelarului drept. Un gând îi trece prin minte:

„Lui Gâşti al meu i-ar fi plăcut asta".

Gâşti, al patrulea din cei şapte copii ai lui, este un băiat de treisprezece ani care lucrează ca pescar pe insula Mâlmey după ce familia s-a destrămat.

Niciunul din ei nu ştie că, în zece ani, Gâşti va avea un fiu pe care îl va boteza Sigurður Ásgrím, sau că al şaselea fiu al lui va fi Steinólfur Sævar, care toată viaţa va fi cunoscut sub numele de Bósi.

Iar în amintirea acestui Bósi – marinar, alcoolic,

14 AVEȚI GRIJĂ LA NUCILE DE COCOS (engl.).

scriitor, socialist şi homosexual –, care va muri de SIDA în luna mai a anului 1993, fiul cel mai mare al lui Sigurður Ásgrím, Sigurjón, se va aşeza la masă să scrie povestea lui Mână Steinn, băiatul care n-a existat niciodată.

Mulţumiri

Deosebite mulţumiri pentru susţinere şi inspiraţie lui A.S. Byatt şi Neel Mukherjee.

Credite

Mottoul cărţii constituie poemul lui Roberts Desnos, „A la faveur de la nuit” („La adăpostul nopţii”, traducere de Ovio Olaru).

Poemul „Billy”, semnat de un autor anonim, de la paginile 32 – 33, este preluat din a noua ediţie a antologiei *Poems of the Great War*, The Macmillan Company, 1916.

Imaginile de la paginile 79 – 80 reprezintă instantanee din partea a şasea a filmului *Les Vampires*, în

regia lui Louis Feuillade, Production Gaumont, 1915.

Fragmentul de la paginile 91 – 92 este preluat din numărul din 17 noiembrie 1918 al ziarului *Morgunblaðið*.

Fotografia de la pagina 163 îi înfăţişează pe Robert Herring, Kenneth Macpherson şi Bryher şi a fost făcută în timpul călătoriei lor din 1929. Autor necunoscut.

Fotografia de la pagina 164 îl înfăţişează pe Steinólfur Sævar Gistason Geirdal, detaliu dintr-o fotografie mai mare apărută în numărul din 11 martie 1987 al ziarului *Ţióðvilji* (*Voinţa poporului*). Autor necunoscut.